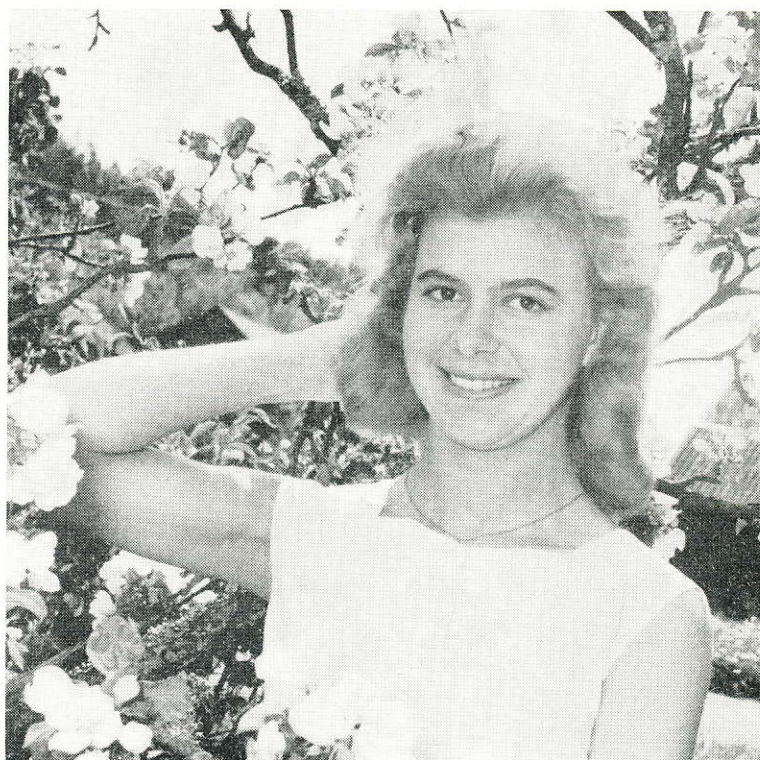
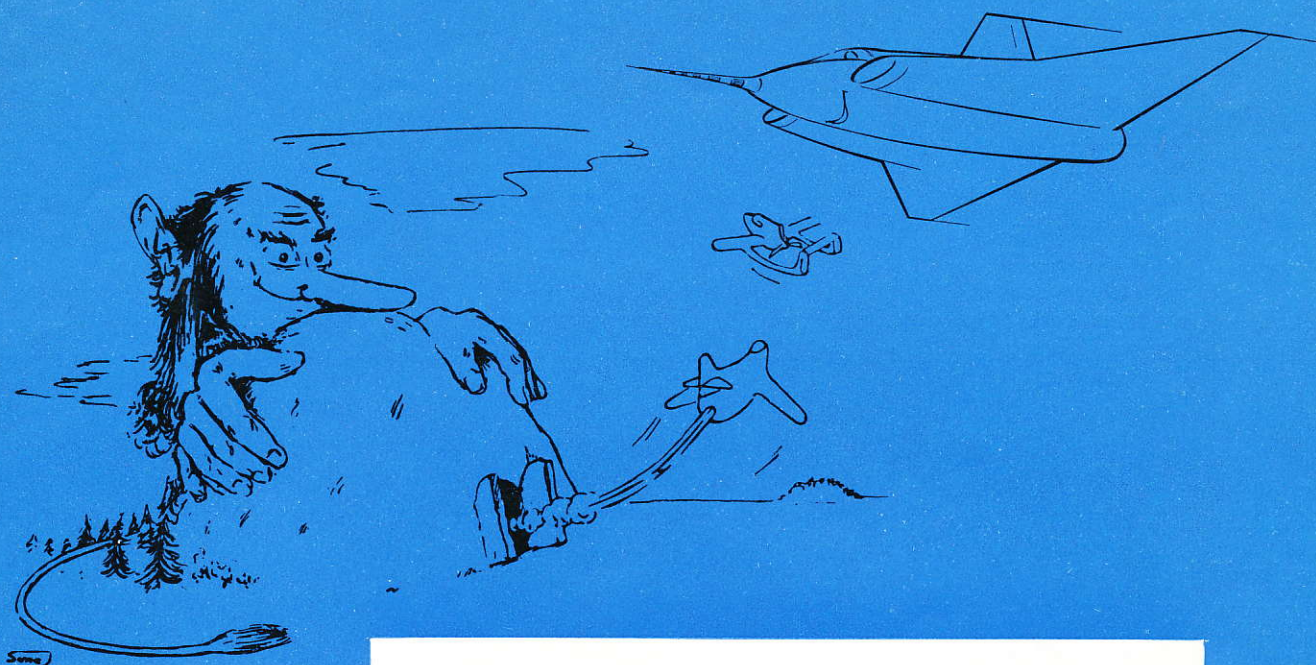

BERGROLET

PERSONALTIDNING FÖR CVA-UHF

Nr 2 • 1961 • Årgång 12 •

BERGTROLLET

Personaltidning för
Centrala Flygverkstaden och
FF Underhållsavdelning Förrådsbyrån
Arboga

Redaktör:

John Eklöf
avd 630, tel. 446

Redaktionssekr.

Gunnel Rydeborg

Redaktionskommitté:

Hugo Dahlström, John Stéen,
Karl-Axel Jansson, Gunnar Fried,
Olle Winberg

Pris 1:50

ARBOGA BOKTRYCKERI AB - ARBOGA 1961

Omslagsbilden

*UHF-flickan Gunilla Lindström hälsar
sommaren med ett glatt leende.*

Ur innehållet:

Ett farväl från Otto Dahlin	4
Tack till Otto Dahlin	6
Avskedshyllningar	7
CVA känning 27. Berganlägg- ningen utspränges och bygges	10
Nitargänget på 10-årsträff	13
F 11 firar 20-årsjubileum	14
Flygvapnets faxnät	16
Från hålkort till magnetband	18
Hyperlegant amerikanska i biltvätt	20
CVA — civilt företag?	21
Motorprovbockarna 5 och 6	22
Flottiljingenjörbesöket vid CVA	23
Från personal om personal	26
Ewert Skoglund donerar dagbok	29
Jobb på höjden	30
Semester	31
Om faster eller moster kommer	33

OTTO DAHLIN

Styresman vid CVA 1.7.1944-30.6.1961

Foto: Sturebild

Ett farväl

När detta nummer av Bergtrollet kommer ut från trycket, har jag lämnat CVA. Jag har, som formuleringen är, med utgången av juni 1961 avgått med pension från min tjänst som styresman för CVA.

Som ett led i mitt avskedstagande utnyttjar jag nu även Bergtrollets spalter.

Då minnet spelar upp händelser från de 17 år som jag varit styresman för CVA, blir detta en kedja av ljusa minnen. Självfallet finnes även mörka men de äro så försvinnande få. CVA har varit en verkstad, som sedan sin start den 1 juli 1944 varit så gott som ständigt växande och under ständig utveckling.

Enligt våra överordnade i Stockholm har CVA väl hävdat sig i Flygvapnets underhållstjänst. Härtill ha alla anställda, var och en på sin post, bidragit. Jag har genom det samarbete som förevarit och den medverkan som kommit mig till del erhållit en utomordentlig hjälp. Utan denna hjälp hade jag inte kunnat tänka mig CVA och min nu avslutade verksamhet där. Jag framför till alla CVA-are mitt varma tack.

Det är en stor glädje för mig att CVA, då jag lämnar styresmannabefattningen, fortfarande är på väg framåt, fortfarande växande och med nya arbetsuppgifter i sikte. Jag hoppas att detta kommer att fortsätta som framtidens melodi och jag önskar CVA, min efterträdare och alla övriga CVA-are lycka till! Måtte arbete, trivsel, välgång och framgång aldrig saknas!

Så vänder jag mig också till grannarna och medarbetarna vid UHF, Hc, RFi och RU. Det är nu många år vi arbetat i nära kontakt med varandra. Jag tackar för gott samarbete och önskar lycka till i fortsättningen!

CVA den 30 juni 1961.

När jag nu lämnar min befattning som verkstadsöveringenjör vill jag till all den personal, som varit underställd mig, framföra ett varmt tack för ett gediget arbete och ett angenämt och resultatbringande samarbete.

Medveten om det ansvar, som ålägges mig i egenskap av styresman för CVA, vill jag dock inte underlåta att uttrycka den glädje jag känner över att bli chef för ett så intressant och trivsamt företag.

Jag är övertygad om att vi gemensamt skall föra CVA ytterligare framåt som ett ur alla synpunkter högt stående företag, väl motsvarande de krav, som vår uppdragsgivare ställer på oss.

Anders Högfält

Styresman Anders Högfält

Ingenjörsexamen vid Tekniska Läroverket i Malmö 1935. Tillhört Flygvapnet sedan den 17/2 1941. Ki/PENTA, Skövde, 1/11 1941—31/10 1944. Ki/SFA, Trollhättan, 1/11 1944—31/5 1954. Flygingenjör 1/3 1946. Flygdirektör 1/4 1953. Utnämndes till verkstadsöveringenjör vid CVA den 1/6 1954.

Verkstadsöveringenjör Lars-Harry Larsson

Studentexamen Gävle Högre allm. läroverk 1942. Civilingenjörsexamen vid Chalmers Tekniska Högskola 1946. Tillhört Flygvapnet sedan 1/2 1949. Fs 1/2 1949—16/10 1949. F 12 17/10 1949—30/8 1952. CVA 1/10 1952—. Flygingenjör 1/12 1950. Flygdirektör 1/4 1957. Föreståndare för kontrollsektionen CVA 1/12 1952. Föreståndare för robotsektionen 1/12 1954. Chef för rb-sektion och rb-tekniska kontoret 1/11 1958. Jämsides med dessa arbetsuppgifter även varit chef för verkstadstekniska kontoret sedan 1/11 1958. Deltidstjänst vid Robotbyrån 28/2 1958—8/2 1961.

Föreningstack

Den 30 innevarande månad avgår vår styresman Otto Dahlin med pension. Vid detta tillfälle finns anledning för FCPF och dess medlemmar att se tillbaka på den tid, som Dahlin varit chef för CVA. Vi kan vara glada över, att vi haft en chef, med så stor förståelse för personalen och dess svårigheter just under den tid, då CVA byggdes och det ställdes stora krav både på personalen, som arbetade i den halvfärdiga verkstaden, och dess chef, som ständigt fick klagomål på ljus, luft, damm och rökproblem. Styresman ryggade aldrig tillbaka under denna tid utan sökte att efter de befogenheter han ägde lösa problemen till allas bästa. Det har alltid varit så, att var än styresman Dahlin varit med — i företagsnämnd, skyddskommittén eller vid en förhandling — så har han uppträtt som den samlande och enande kraften. Det är, tycker vi inom FCPF, ett mycket bra drag hos en chef och ett drag, som vi alla uppskattar.

Då nu styresman Dahlin inträder i pensionärsleden, så tackar vi honom för den tid vi fått arbeta tillsammans för samma företag och önskar honom lycka som pensionär på Brattberget i många år.

För FCPF avd. 52
Ingvar Johansson

Från CVA begynnelse har vi haft den oskattbara förmånen att ha flygdirektör Otto Dahlin som högste chef och styresman för CVA.

Att FCTF lf. 107 är årsbarn med CVA och under åren utvecklats kraftigt får icke tolkas så, att tjänstemännens behov av att organisera sig varit dikterat av motsättningar mellan företagsledning och tjänstemän. Nej, behovet av en tjänstemannaorganisation har inte funnits enbart bland tjänstemännen själva utan även hos styresman, bl. a. därför att han genom dess företrädare fått kontakt med tjänstemannagruppen. Måhända har styresmans gamla rötter i FCTF — under Malmslätts-tiden ordförande i lf. 72 — bidragit till denna positiva inställning till tjänstemäns organiserande i FCTF. Helt naturligt har under de gångna åren tjänstemannaproblem uppstått och självfallet har otaliga överläggningar mellan företagsledningen och företrädare för lokalföreningen förevarit.

Styresman har alltid mött våra företrädare med förståelse och välvilja och varit beredd att, så långt möjligheter funnits, tillgodose våra önskemål. Den atmosfär av ömsesidig förståelse och samarbetsvilja som under årens lopp, främst genom styresmans Dahlins medverkan, utpräglats i samarbetet mellan företagsledning och FCTF, är vi övertygade om att den har kommit för att stanna.

Då styresman Dahlin den 30 juni 1961 lämnar tjänsten, är det FCTF lf. 107 angeläget att få rikta ett uppriktigt och innerligt tack för all den förståelse vi mött under de gångna åren.

För FCTF lf. 107
Birger Ahlin

Ett tack utan avskedsord

Otto Dahlin har lämnat sin post som styresman för CVA. Bergtrollet har i detta nummer på olika sätt uppmärksammat händelsen. CVA-personalen har sagt avskedsord till sin avgående chef. Men Bergtrollet uttalar inga avskedsord. Otto Dahlin har varit Bergtrollets medarbetare i varje nummer från det första, som gavs ut. Han kommer också att vara det i fortsättningen. Han har inte sagt det. Av den anledningen, att frågan aldrig ställts under diskussion. Redan för flera månader sedan diskuterade vi gemensamma insatser för julnumret. Dörren till Otto Dahlins tjänsterum har alltid stått öppen för Bergtrollet. Med avsikt har jag utelämnat titeln styresman. Bergtrollet är en personalens tidning. Otto Dahlin har hållit benhårt på denna princip och hans intresse och medarbetarskap i vår tidning har bottnat i gemenskapskänsla. Jag vet att han offrat helgledighet och nattliga timmar för att få fram manus i god tid för Bergtrollet. Men Bergtrollet vill inte i detta ögonblick tacka honom för detta.

Det tack, som Bergtrollet nu riktar till Otto Dahlin gäller hans insats för tidningen i egenskap av styresman. I ett stort företag är det oerhört svårt för en personaltidningsredaktör i periferien att fånga upp händelser och skeenden, som kan vara av intresse för personalen att äga vetskap om. Styresman har med journalistisk urskiljning antingen själv eller genom sina medarbetare slussat fram sådant som varit av intresse för Bergtrollets läsekrets. Därtill kommer en omtänksamhet i detaljer, som för den oinvigde kan verka betydelselös, men för redaktören betydligt lättad i hans arbete.

Ett hjärtligt tack till styresman Otto Dahlin för all hjälp i bergtrollsarbetet.

Red.

Företagsnämndens tack

Den 9 juni 1961 höll CVA företagsnämnd det sista sammanträdet under ordförandeskap av styresman Otto Dahlin, som varit nämndens ordförande alltsedan starten 1945.

Styresman Dahlin avslutade sammanträdet med att tacka nämndledamöterna för de år som gått och tillönskade företagsnämnden ett fortsatt framgångsrikt arbete till åtnämnad för CVA.

Nämndens tack till styresman Dahlin framfördes av vice ordföranden i företagsnämnden — därjämte ordförande i personalorganisationernas företagsråd — Gunnar Gustafsson. Denne överlämnade samtidigt en minnesgåva från nämndledamöterna, boken "Den gyllene åldern".

Styresman Dahlin är synbarligen förtjust över avskedsgåvan.

Flygvapenchefen kom med tack från Flygvapnet

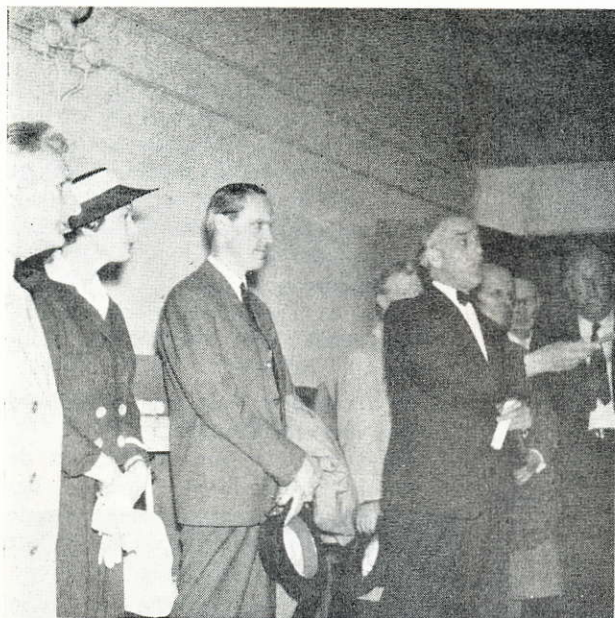

Flygvapenchefen Torsten Rapp inspekterade CVA dagen före midsommarafton.

Vid sitt besök framförde han till styresman Otto Dahlin Flygvapnets tack för en lång och trogen tjänst.

Flygvapenchefen för alltid med sig en frisk fläkt av flygarens särdrag: fart och snabbhet. Han ses på bilden på väg från sitt flygplan för inspektion av CVA åtföljd av fr. v. öi Anders Högfeldt, SCVA Otto Dahlin och souschef Lage Thunberg.

Landshövding Cedervall på besök

Från vänster: stadsfullmäktiges ordförande J. Carlsson, fru landshövding Cedervall, landshövding G. Cedervall, delvis skymd distriktsingenjör S. Lindh, förrådsdirektör E. Nyberg, förste provinsialläkare Y. Lindhé, drätselkammarens vice ordförande G. Johansson och stadsfullmäktiges vice ordförande F. Peterson.

Den 19 maj besöktes CVA och UHF av Västmanlands läns nye landshövding Gustav Cedervall med fru. Landshövdingeparet åtföljdes av: landssekreterare Ludvig Lorichs, förste provinsialläkare Yngve Lindhé, distriktsingenjör Sune Lindh, vägdirektör Assar Norén, länsarkitekt

Från vänster: styresman O. Dahlin, fru landshövding Cedervall, landshövding G. Cedervall och överingenjör A. Högfeldt.

CVA-foto: Rune Larsson.

Karl Sörensen och länsassessor Claes-Erik Wickström.

Från Arboga stad deltog: stadsfullmäktiges ordförande Jonas Carlsson, drätselkammarens ordförande Nils Brodin, stadsfullmäktiges vice ordförande Folke Peterson och drätselkammarens vice ordförande Gustaf Johansson.

Fredagen den 30 juni 1961 skrevs ett blad i CVA historia. Det började tidigt på morgonen. När CVA:arna for ut till jobbet, värmdes de av en strålände sol och ljumma, vänliga vindar, smekande hår och kind. Det var CVA-väder. Det fortsatte på förmiddagen med flottiljuppvaktning från F1 för styresman Otto Dahlin och kulminerade vid middagstid i hela personalens avskedshyllning. Det slutade med en minnesrik supé på Mässen. Slutpunkten i dagboksbladet sattes efter midnattens tolvslag. Då lämnade paret Dahlin sina omgivande vänner. F. d. styresmannen gav i få ord en bild av vad som då skedde och vad han kände.

— Nu går ingenjör Dahlin hem.

- Från F 1 kom i flygplan flottiljchefen överste H. Nordström. Han överlämnade till styresman Dahlin en förnämlig gåva. F 1:s förtjänstplakett i silver med inskription *Per aspera ad astra* (Genom svårigheter mot stjärnorna). Överste Nordström frambar F 1:s tack för gott samarbete, varom han talade varmt i många vackra och goda ord.
- Kl. 13 var hela personalen samlad kring lövad tribun på planen utanför administrationsbyggnaden. Den stekheta solen spred ut den tusenhövdade skaran under trädens och buskarnas skugga, men mången tycktes trivas i den goda solvärmens. Det blev en levande tavla i de vackraste nyanser.
- Flygets Musikkår från F 1 spelade upp en marsch och styresman Dahlin jämte överingenjör Högfeldt tog plats på den lövade tribunen. Högfeldt tog till orda.
- — Vårt Flygvapen är ett relativt ungt vapenslag om man endast ser på de år som det existerat. Om man däremot ser på utvecklingen, så har mycket hänt här. Materiel av hög klass har alltid anskaffats. För underhåll av denna har fordrats stora resurser både vad det gällt personal och teknisk utrustning. I början av 1940-talet blev tillgängliga verkstadsresurser för små och det beslöts att en ny central flygverkstad skulle byggas i Arboga. Som chef för denna fordrades det en man med lång och gedigen erfarenhet från konstruktionssidan. Att valet föll på Otto Dahlin var ganska självklart. Han hade erfarenhet från konstruktionssidan, från försökssidan,

från flygförvaltningen och icke minst från tillverkningen såsom chef för FFVS. Detta tillsammans med Otto Dahlins grundliga teoretiska kunskaper och personliga gedigenhet borgade för att CVA skulle bli den cv som FV avsåg.

Att vårt företag i dag står på en mycket hög teknisk nivå få vi ofta bevis på. Vi ha skickliga arbetare och tekniker samt tjänstemän för det administrativa arbetet, högsta klass på den utrustning som vi använder och en trivsamt arbetsmiljö. En stor del av detta ha vi Otto Dahlin att tacka för. Han har med öm hand och klok tanke skött oss och sitt företag.

När Otto Dahlin i dag lämnar sin befattning efter 17 år som styresman för CVA vill vi alla framföra ett tack till honom och samtidigt önska honom ytterligare många lyckliga år. Jag vet att han med stor saknad lämnar sitt älskade CVA, men jag lyckönskar Otto Dahlin att få lämna efter sig ett livsverk som i oöverskådlig tid skall minna om den man, som var dess egentlige byggherre.

Han avslutade sitt tal med att överlämna CVA-personalens gåva till sin chef. Två antika silverljusstakar och därjämte ett fång blommor. Ett rungande fyrfaldigt leve följde gåvan.

- Styresman Dahlin vände sig till alla CVA-are:

— Då jag ser tillbaka till de gångna åren här vid CVA, ser jag tillbaka på huvudsakligen ljusa minnen och jag tillägger, att ett av de allra ljusaste kommer att vara den stund vi just nu har, när ni samlats här tillsammans för att säga adjö till mig. Vädet är också som det skall vara. Det blir verkligen ett ljust minne. Så tackar jag för den utomordentliga gåva, som kommer att påminna mig om CVA och tiden här.

Jag vill passa på att säga något om de gångna åren. Det har varit ljusa år. Det är många av er, som är församlade här, som varit med från första början, många har tillkommit under årens lopp, men en sak har vi alla fått vara med om, nämligen en verkstad som kommit till och som har växt och som har utvecklats. För mig är det en mycket stor glädje att denna utveckling inte har avstannat utan att den fortsätter framåt, att den följer den tekniska materielen. CVA har många arbetsuppgifter i sikte av mycket hög kvalitet och mycket hög klass och av mycket stort intresse. Enligt våra överordnade i Stockholm har CVA hävdat sig väl som underhållsverkstad inom flygvapnet. Detta vill jag nu vidarebefordra till er alla.

Att CVA har blivit som det är, det är inte min förtjänst. Det är allas er förtjänst. Ni har alla bidragit till att göra CVA till vad det blivit. Styresman Dahlin tackade vidare i erkännansamma ord styrelser, kommittéer och organisationer av olika slag inom CVA för deras arbete. Han avslutade med ett tillkännagivande:

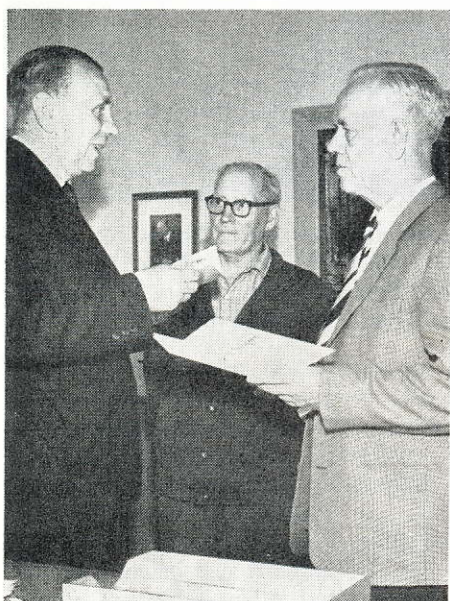
— Jag kommer att stanna kvar som arbogabo och det är ganska naturligt att jag från sidan om kommer att följa med vad som sker ute hos er.

- Kvällens supé på Mässen med ett hundratal deltagare i kamratlig och angenäm samvaro. En minnesrik kväll med värmande tal, mängder av blommor och ett fyrverkeri av hurarop och leven. Mässmat i sin allra högsta klass — fränsett en liten förarglig ärtä.
- Högfeldt överlämnade till fru Else Louise Dahlin ett fång röda rosor som ett litet tack för de många ensamma kvällar fru Dahlin fått uppleva under sin mans tjänsteutövning. Till Dahlin överlämnade han från företaget ett album med minnesbilder.
- Thorsson — kvällens värd — tog upp allsång i "S"-Dur.
- Karl-Axel Tjellander läste sin egen prolog med sådan inlevelse att det blev en stark upplevelse för lyssnarna.
- Personalorganisationerna FCPF och FCTF hade förenat sig i en gemensam gåva. Ett solur på sockel kördes in väl täckt på kärra. Haglund lät täckelset falla efter ett fyndigt tal. Ingvar Johansson hade dessförinnan talat varmt från FCPF och överlämnat blommor. Janne Andersson talade från skyddskommittén och överlämnade tennfat.
- Dr Bergquists finstämda avskedsord bar vänskapens prägel: Jag konstaterar med glädje, att de vänner du förvärvat i bygden, ligger dig varmt om hjärtat, yttrade han bl. a. med hänsyftning på att Dahlin förblir arbogabo.
- Mässdirektören Gustaf A. Johansson åtföljd av mässföreståndarinnan fru Elsa Holmgren uppvaktade med äkta skånsk spettekaka och blommor till fru Dahlin.
- Feststämningen hade tre man en avsevärd del i. Kling, Fälth och Sjöberg — piano, violin och sax — ställde sig spontant och fritt till förfogande.
- Styresman Dahlin talade. Det blev i främsta rummet ett tack för alla gåvor och all uppvaktning, men samtidigt en liten vidräkning med det egna jaget.

En tusenhövdad skara CVA-are mötte upp till avskedet med styresmannen.

Foto: Sturebild.

Tre pensionärer i samspråk. Otto Dahlin, Helge Gustavsson och Harry Sjögren.

CVA-foto: Rune Larsson.

Fru Else-Louise Dahlin blev uppvaktad med rosor av CVA genom Anders Högfeldt.

Foto: Arne Rydeborg.

Avskedssupén gick i hjärtlighetens tecken. Fr. v. Anders Wadström, Folke Kropp och Erik Ejert.

27. Berganläggningen utspränges och bygges

I tidigare kapitel har jag berättat om CVA tillblivelse och om hur byggnationen framskred. Av kap. 7 i Bergtrollet nr 1/1953 framgår att entreprenör för berganläggningen, omfattande utsprängning och byggnation, var Arbogaarbetena, som utgjordes av ett samgående av de båda byggnadsfirmorna AB Skånska Cementgjuteriet och AB Armerad Betong. I Arbogaarbetenas entreprenad ingick icke installation av bl. a. el- och ventilationsanläggningar.

Firmans platschef under hela byggnadstiden var ingenjör Lennart Hägglund. Genom tillmötesgående av honom har jag fått taga del av firmans dagböcker för den tid byggnationen i Arboga pågick, alltså åren 1942—1946, och följande utgör några utdrag, dock endast ett fåtal, ur dessa dagböcker.

Utdragen har valts närmast i syfte att ge en kronologisk bild av händelseförloppet, då CVA berganläggning byggnadsmässigt växte fram från förberedelsearbeten till färdiga utsprängningar och till, från entreprenörens sida sett, slutfört arbete. Detaljanteckningar har dock endast medtagits för vissa tunnlar.

1942

- 11 nov. Provisoriskt kontor å Stads-hotellet förhyrt.
- 27 nov. Røjning och förskärning påbörjad.
- 12 dec. I dag är kontor och förråd samt manskapsbodar färdiga.
- 14 dec. I dag kl. 10.20 erhöilo vi meddelande av överkontrollanten att arbetstillstånd har anlänt. 44 st. tippvagnar äro i dag inköpta av AB Norbergs Mek. Verkstad.
- 22 dec. Sondborrning av förskärning har i dag påbörjats.

1943

- 25 jan. Längdprofil för ny järnväg till omedelbart norr b i Säterbo uppstakas, längdmätas och avväges under dagens lopp.
- 27 jan. Arbetet med avloppsdike från inslaget pågår.
- 29 jan. Luftkompressorerna ha i dag anlänt och lossats. Stakning för järnvägslinje enl. nya förslaget har påbörjats.
- 1 febr. Markententeriet har i dag satt i gång.
- 2 febr. 6 st. snickare ha i dag påbörjat uppsättning av smedja och

Dom höll i skaftet. Fr. v. kamrer Karl Hemström, öververkmästaren för sprängning Gustav Eriksson, biträdande platschef Alfons Svedborg, platschef Lennart Hägglund, öververkmästare för inredning och betongarbeten Anders V. Bengtsson och ritnings- och kostnadskontroll ingenjör Sigvard Samuelsson.

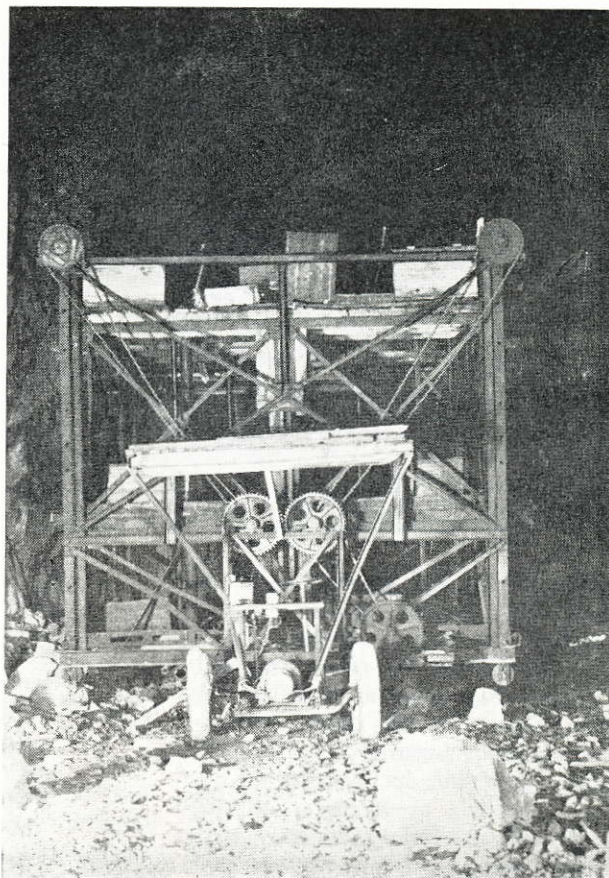
kompressorstation samt borrar-maskinsverkstad.	18 maj	I dag sköts den första egentliga salvan i förskärningen.
4 febr. Sektionering av förskärning påbörjad.	1 juni	Yrkesinspektören von Post har varit här.
8 febr. Kompressorstation, smedja och vedskjul under tak. Garage, reparationsverkstad påbörjade.	21 juni	I dag granskades berget av experterna och befanns den metod vi använder vara god.
10 febr. Garage och reparationsverkstad äro under tak. Linjebygginge för kraft- och telefonledningarna till tippet har påbörjats.	4 juli	Ing. Wennerström med 8 man skrotar i dag fronten i bergförskärningen.
12 mars Grävmaskinen påbörjade i dag kl. 15.00 schakten vid förskärningen.	12 juli	Utlastarlagen har hög kapacitet, 24 vagnar pr timme.
15 mars Sprängarlag har i dag anlänt från Torpshammar.	28 juli	Bergmassor uttransporteras i dag för första gången med ett 6-tons lok och ett 8-tons.
20 mars I natt ha vi påträffat berget i förskärningen.	3 aug.	Ett nytt 8-tonslok från Lundströms Mek. verkstad, Limhamn (lok nr 8) har i dag anlänt och lossats.
30 mars I dag blev bergavtäckningen färdig kl. 16.00.	4 aug.	I natt växlade skift 1 ut 12 vagnar på min. 15 min., max 18 min., vilket skulle säga en möjlig utlastningskapacitet av 40—48 vagnar per timme.
14 april Rålsläggningen har i dag påbörjats.	8 aug.	Den nya skrotarställningen färdigmonterades och transporterades ned till tunneln, där den började användas av eftermiddagens skrotarskift.
16 april Jordförskärningen färdigställdes kl. 15.00.	16 aug.	Förfrågan har inkommit från flyget på nordvästra infarten.
19 april I dag skjutes de första skotten i bergförskärningen.	25 aug.	I dag har ing. Wennerström
7 maj Kl. 13.00 påbörjades uttransport av berg med tippvagnar av 2 st. lok från AB Armerad Betong.		

muntligen godkänt skrotning-
en i tunnel sektion T (infar-
ten) samt tunnel P fram till
6 m från ortgaveln.

- 2 sept. Arbetsplatsen besöktes av re-
presentanter för Arboga Tid-
ning, redaktör Forselius med
sällskap.
Vidare besökte ingenjörerna
Sjögren och Dalborg från
Kungl. Flygförvaltningen samt
riksdagsman Ivar Andersson
och stadsingenjör Narsjö, Ar-
boga, arbetsplatsen.
- 28 sept. Riksdagens revisorer besikti-
gade i dag arbetsplatsen.
- 27 okt. På grund av svårighet med
utlastningen kunde borrhning-
en i sektion N (tunnel I) ej
påbörjas förrän kl. 08.00.
- 1 nov. Gjutningen av valv över in-
fart påbörjades kl. 06.00.
- 10 nov. Hela daglaget har i dag varit
sysselsatt med upplyftning och
ombyggnad av spåret på tip-
pen. Densamma har sjunkit
2—3 m på en sträcka av ca
700 m².
- 11 nov. Salva i sektion E (tunnel II)
borrades.
- 20 nov. Natten till i dag sjönk tippen
ånyo, varför spåret måste bry-
tas. Hela diverselaget samt
krossarlaget var sysselsatta
med omändringen och juste-
ringen av tippen.
- 14 dec. Arbetsplatsen besöktes av yr-
kesinspektören von Post. Han
var synnerligen belåten med
de företagna skyddsåtgärder-
na och hade ingen som helst
anmärkning att göra.

1944

- 7 jan. Första salvan i sektion Gr
(tunnel III) sköts kl. 01.15.
- 19 jan. Borrhning i E (tunnel II) samt
första påslaget för tunnel till
panncentralen.
- 28 jan. Borrhning i nya påslaget till
rum 4 (tunnel IV).
- 24 febr. Den första salvan i andra på-
slaget till panncentralen (vid
hårdrummet) borrades.
- 22 mars Arbetsplatsen besöktes av
byggnadschef Norén samt av
blivande byggnadschef Mag-
nell, båda från FF.
- 6 april Ett arbetslag om 3 man på-
började i dag schaktning för
infart till stigort från bergets
yttersida.
- 19 april Första påbygget för stigorten
från panncentralen sköts.
- 27 april Salva i såväl stig- som fältor-
ten. Med denna salva nådde
fältorten fram till stigortens
bortre linje.
- 4 maj Provborrhning företogs mellan
sänklet från fältorten och stig-

Borrhvagn i CVA-berget

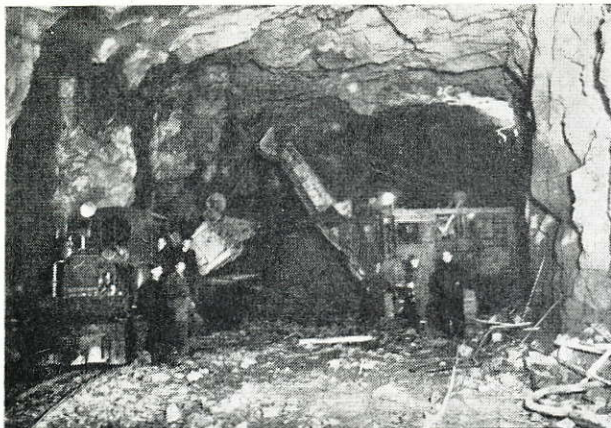
- orten, och kunde avståndet
uppmätas till ca 2 m.
- 6 maj Stegorten i stigorten sköts ned
och timringen revs. Orten av-
tappades fullständigt.
- 6 juni FF:s nye kontrollant, ingen-
jör Gibbsson, anlände i dag
till arbetsplatsen.
- 20 juni Vid 13.30-tiden inträffade en
olyckshändelse på tippen. Tip-
paren 175 Olovsson förolyc-
kades.

Då eftermiddagsskiftet vid
rasten kl. 17.30 erhöll vet-
skap om Olovssons död, av-
stannade arbetet omedelbart
och begåvo samtliga arbetare
sig hem. Vid anläggningsarbe-
ten bruka nämligen arbetsla-
gen enligt gammal sed vara
hemma ett skift efter olycks-
fall med dödlig utgång.

17 juli På grund av vår annons med
anledning av igångsättande av

Järnvägen Berget—Tippen.

Lastning i CVA-berget.

- inredningsarbeten i tunnarna sökte ett ovanligt stort antal arbetare arbete på platsen.
- 10 aug. Borrning i tunneln mellan 2 och 3.
- 11 sept. Sprängning av kulvert för rörledningar har påbörjats. Båda borrarlagen har fördelats på tre skift och utföra kulvertsprängningarna. Samtliga utlastarskift ha övergått till utlastning av rörgravar och ha till sitt förfogande grävmaskinerna samt lok och vagnar.
- 16 okt. Gjutning av första sektionen av mellanvalv i tunnel 1. Formsättning påbörjades av valv i tunnel 2:s förlängning.
- 28 okt. Gjutning av balkar och vägg i tunnel 2:s "blindtarm".
- 4 nov. Gjutning av första sektionen i tunnel II:s mellanvalv, gjutning i panncentralen samt gjutning av spolningsbrunn i 4.
- 6 nov. Gjutning av de två första lyftbara sektionerna i tunnel I:s övre valv.
- 8 nov. Gjutning av de två första sektionerna av valvet i tunnel II:s blindtarm.
- 17 nov. Gjutning av valv och väggar i panncentralen samt gjutning av mellanbjälklag i 2.
- 4 dec. Gjutning av stödvägg i fältorten.
- 7 dec. Gjutning av väggar i panncentralen.
- 9 dec. Gjutning av första bågvalvsdelen i 2. Gjutning av balkar i 4.

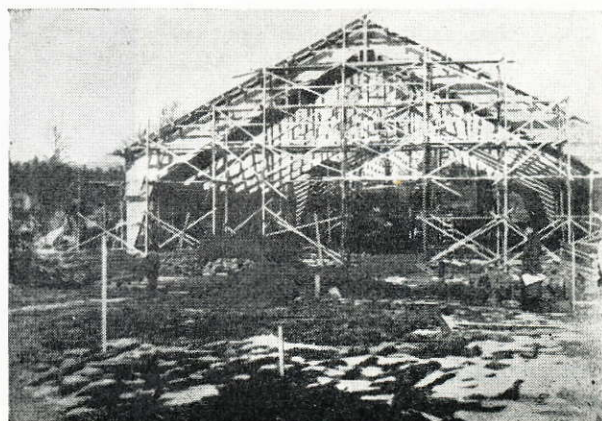
1945

- 15 jan. Gjutning av väggar i 1 och väggar i stigorten.
- 17 jan. Gjutning av första bågvalvet i tunnel 3 och stödklackar i tunnel 4.
- 23 jan. Gjutning av andra bågvalvet i 3 och första bågvalvet i 4.
- 27 jan. Gjutning av väggar i 3 samt golv i 1.

- 9 febr. På förmiddagen företogs provborrning för att utröna RR:s (UHF-infarten) riktning i förhållande till förskärningen. Den sista tunnelsalvan borrades natten till den 10.2 och sköts denna dag kl. 06.00, då genomslag erhöles.
- 10 febr. Såväl arbetare och arbetsledning, som deltagit i bergsprängningsarbeten, var på kvällen inbjudna till en s. k. "taklagsfest" på stadskällaren i Arboga.
- 15 febr. Gjutning av valv i 3, väggar i 4, väggar i 1, väggar i fältorten, golv i 1 och sockel i panncentralen. Murning av tegelväggar till wc-utrymmen i 1.
- 21 febr. Arbetet med murningen av rökkanalen i panncentralen påbörjades.
- 20 mars Upphissning av traversbalkar i P-tunneln påbörjades.
- 28 mars Skorstenen i panncentralen färdigställdes.
- 2 april Ett lag diversearbetare transporterade ner ställningen för gjutning av bågvalven i P-tunneln samt hissade upp och placerade densamma på traversbalkarna i nämnda tunnel.
- 9 april Första valvet i P-tunneln samt golv i 3 gjötos.
- 8 maj På grund av vapenstilleståndet i Europa begärde samtliga ar-

betare att få ledigt på eftermiddagen, vilket också beviljades.

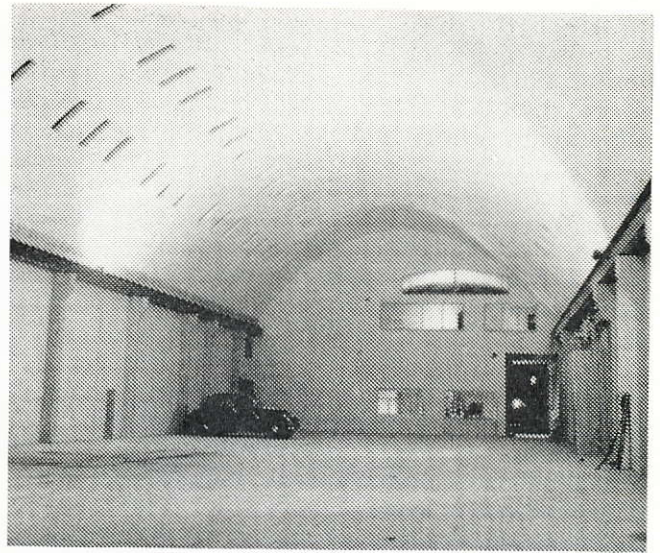
- 5 juni Golvgjutarlaget gjöt fast de två sista fläktarna i panncentralen.
- 7 juni Ingenjör Hägglund åkte cykel via köksingången genom hela tunnelsystemet till kontoret utan att behöva stiga av någon gång.
- 11 juni Sista bågvalvet i P-tunneln gjöts.
- 2 aug. Träarbetrelaget påbörjade inläggning av golv på regler i 4.
- 11 aug. Avputsning före målning av valv och pelare i 4 utfördes.
- 14 aug. Diverse rensingar och efterlagningar före målningen i 4 utfördes.
- Trägolvet i 4 färdigställdes under dagen.
- 15 aug. Golvläggning (trägolv) påbörjades i 2 och 3.
- 17 aug. Målning pågick i 4.
- 22 aug. Trägolv inlades i 2. Målning pågick i 3.
- 24 aug. Målning av bågvalvet i P-tunneln pågick.
- 1 sept. Skärmväggar med glaspartier uppsattes i 2 och 3.
- 5 sept. Målning pågick i 2 och 3.
- 5 okt. Trägolv inlades i 3.
- 15 okt. Parkettgolveläggning påbörjades i tunnel 1:s övre våning.
- 18 okt. Formsättning pågick för skorstensfläkt i panncentralen. Trumma uppsattes i ytbehandlingsrummet.
- Trädörrar insattes i 1.
- 20 okt. Trädörrar hängdes i 2. Listning utfördes av glaspartier i 2.
- 25 okt. Skärmväggar med glaspartier insattes i 4.
- 26 okt. Fläktar inmurades i panncentralen.
- 29 okt. Golv gjöts i panncentralen och i telegrafstationen i 11.
- 1 nov. Väggar murades i telegrafstationen.
- 2 nov. Rivning pågick av spåret till tippen.

P-tunneln bygges.

- 6 nov. Rengöring företogs i 2 för läggning av famagolv.
- 9 nov. Luftkanal murades i 1. Efterlagning företogs av puts i 1. Målning pågick i 1. Ventilationstrummor uppsattes i 3 och panncentralen.
- 21 nov. Murning pågick i fältorten. Putsning pågick i telefonstationen. Målning pågick i 1 och 2. Branddörr insattes i fältorten. Famagolv lades i 3.
- 26 nov. Infartsport insattes till CFA.
- 28 nov. 19 st. träarbetare permitterades i dag. Samtliga trägolv är i stort sett färdiglagda.
- 29 nov. Efterlappning av plattsättningen pågick i diverse tunnlar.
- Lås insattes i 1 och 2.
- 4 dec. Snickerier kompletterades i de tunnlar, som äro anmälda till besiktning.
- 7 dec. Städning och efterjustering företogs i 1, 2 och 3. Träarbetarna utförde diverse kompletteringsarbeten i 1, 2 och 3. Målning pågick i 1, 2 och 3. Plattsättningen i panncentralen efterlagades. Därmed färdigställdes dessa efterlagningsarbeten å plattsättningen, och avreste plattsättaren från arbetsplatsen.
- 13 dec. Besiktning företogs under dagen av tunnlar 1 och 2. I besiktningen deltog civilingenjör Ehn från överledningen samt tjänstemän från Arbogaarbetena, KFF och CVA. Opartisk besiktningsman är kapten Ivar Hjort, Stockholm.
- 17 dec. Murare upplade siporex i panncentralen. Elcentralen färdigställdes i dag.

Arbogaarbetena färdiga med P-tunneln.

- De kompletteringsarbeten och efterjusteringar, som ålades oss vid besiktningen 13—14.12, utfördes.
- 18 dec. Rensning och justering företogs i elcentralen, som skall besiktigas 20—21.12.
- 20 dec. Bland annat besiktigades tunnel 3. Elcentralen förhandsbesiktigades. Besiktningsman var även nu kapten Ivar Hjort, Stockholm.
- 21 dec. FF meddelade, att vattenläsningen i berget övertagits av CVA med egna pumpar. De arbeten i tunnlar 1, 2 och 3 samt elcentralen å vilka anmärkningar gjordes vid besiktningen, ha i dag av ingenjörerna Dalborg, Holmgren och Lindström efterbesiktigats och godkänts.
- 16 jan. Städning företogs i 4 med anledning av stundande besiktning.
- 21 jan. Tunnel 4 besiktigades i dag. Besiktningen påbörjades kl. 13.00 och var klar på kvällen. Besiktningsman var såsom tidigare kapten Ivar Hjort, Stockholm.
- 12 febr. Besiktning företogs av återstående utrymmen i CVA.
- 13 febr. Besiktning företogs av panncentralens undre såväl som övre våning.
- 5 mars Återstoden av våra arbeten nämligen CFA, skorstenen och branddörrar inom CVA slutbesiktigades. Besiktningsman var kapten Ivar Hjort.
- 7 mars Rörning pågick runt arbetsplatsen. Kompressorstationen och borsmedjan färdigrevos.
- 21 mars Förrådsbyggnaden färdigrevs.
- 27 mars Verkstaden och den s. k. vedboden färdigrevos.
- 11 april Klart, slut.

1946

- 3 jan. Vi begärde, att maskinerna i 4 skulle täckas, så att vi kunde påbörja målningsarbete där.

Nitargänet på 10-årsträff

Fredagen den 2 juni samlades några av det gamla nitargänet från Hallen för att fira 10-årsjubileum som pliktrogna CVA-are. I den sköna försommarkvällen skedde samling vid Tullstugan, där en härlig supé avåts. Stämningen var på topp och gamla minnen från den tid, då nithammarlagen smattade, passerade revy. Tankarna gick även till kamrater, som slutat på CVA, men nu är på annan ort. Gamla kämpen Nisse tackade i ett tal dem som tagit initiativet till jubiléet och uttryckte sin önskan, att det goda kamratskap som kännetecknat umgänget bland grabbarna från nitartiden, skulle vara levande även i framtiden och att kvällens jubiléum skulle återföljas av en kamratträff varje år.

S. AB.

Fr. v. främre raden Sven Björklund, Sten Berggren, Gunnar Eriksson, Emil Hallin, andra raden Nils Karlsson, Karl-Gustav Landström, Bror Schlegel, Nils Karlsson, Uno Forssander, bortre raden Folke Berglund, Gösta Jacobsson, Stig Sundberg, Karl-Gunnar Widing, Holger Larsson. Foto: Emil Hallin.

F 11 firar 20-årsjubileum

Flottiljingenjören flygdir Nils Toll

Kungl. Södermanlands flygflottilj, F 11, är beläget i landskapets sydöstra hörn invid Nyköping. Från staden är det ungefär en halv mil i nordvästlig riktning ut till fljvakten. Flygfältet anlades på en tallhed, på mark som ägdes av några mindre gårdar. Den största av dessa gårdar som helt svaldes av flj hette Skavsta och flj har tidvis gått under namnet "Skavsta-flottiljen". Den gamla Skavsta-gården står ännu kvar och utnyttjas ofta som kadettmäss och lottamäss.

F 11 tillkom mitt under brinnande krig genom beslut i riksdagen i mars 1941. Redan året innan hade ett flygfält börjat byggas men avsikten var från början att detta skulle bli ett krigsflygfält. Sommaren 1940 gjorde flygstaben en del undersökningar på olika platser för de flj som skulle byggas efter F 9. Första besöket vid Nyköping kom den 10 augusti och leddes av dåvarande kaptenen Silfverberg. Med den takt byggnadsärenden tar i dag är det av speciellt intresse att höra hur fortskred så raskt, att när riksdagsbeslutet kom i mars 1941 kunde spaden F 11 växte fram. Planlägningsarbetet omedelbart sätts i jorden. Den 1. juli sattes flj organisatoriskt upp, den 15. oktober kunde flj första byggnader tas i bruk och då hissades den tretungade flaggan för första gången vid kanslihuset.

Den första stabslokalen var belägen på Standard hotell i Nyköping och relativt snart utnyttjades även Skavsta-stugan. Bland de byggnader som senast blev färdiga var flj sjukhus och det kan vara ett exempel på hur Klondykebetonade förhållandena var under andra världskriget att järnhandlare Svenssons privatvåning inne i Nyköping under en längre tid utgjorde flj sjukhus.

Krigsåren.

Det första fpl på flj var en gammal Sk 11 med en maxfart av 135 km/tim, en fart vid vilken dagens spaningsfpl icke på långt när kan hålla sig i luften. Även om F 11 fpl i början av flj historia i begränsad utsträckning voro beväpnade med ksp och kunde ta bomber är det typiskt för F 11 att dess vapen är kameran, och en av flj första insatser, som i större omfattning uppmärks-

"Vaktombyte". Den sista S 32 har levererats från Saab och den sista S 18 går då ur tjänst.

sammades, var av fredlig och inte krigisk karaktär. År 1942 började med en mycket sträng vinter och i februari var Gotland helt isolerat. Flj hade då fått sina första B 3-or och de sattes in under överstelöjtnant Schybergs ledning och hälsades som befriare på Visby flygplats av gotlänningarna med landshövding Nylander i spetsen.

På våren samma år fick flj en fpltyp som i flera år blev flj huvudtyp, nämligen Caproni, S 16. Under 1942 var F 11 på allvar i gång med regelbunden spaningsflygning i neutralitetsvaktens tjänst. Redan 1943 hade verksamheten tagit sådan omfattning att flj inte bara hade förband på Skavsta-fältet utan detachement på Gotland, i södra Skåne, på Sätenäs och vid Örebro. Spaningsområdet omfattade östra och södra Östersjön, västkusten och gränsen mot Norge. Under dessa år växte flj till den stora omfattning som den ännu i dag har och med sina fyra med krigsfpl flygande divisioner räknas den som en av Europas största (officiellt först 2/5 1949).

Då krigsslutet kom våren 1945 avvecklades neutralitetsvakten och en stor del av de vpl sändes hem. Även de fpl som fått bära dagens tunga fick då finna sig i att gå ur tjänst. Fpl hade hastigt börjat få ålderskrämpor. Kolvarna brast och fpl visade en irriterande förmåga att fatta eld. Redan från första stund hade Caproni varit ett problem-barn. Sommaren 1942 hade ett haveri inträffat på grund av att höger vinge bröts av. Detta blev upptakten till en unik arbetsprestation från fljverkstaden.

Hundratals snickare, i många fall från mörkaste Småland, och en mängd montörer från bil- och cykelverkstäder, drogs ihop till F 11 och under två år pågick omfattande förstärkningsarbeten på fpl.

Flj digra olyckskrönika från dessa år var en olycklig sammankoppling av under krigstid framtagna materiel där kvaliteten i vissa fall varit diskutabel, pressande tjänsteförhållanden där neutralitetsvakten krävde prestationer till det yttersta och slutligen i vissa fall beskjutning från främmande fpl. Det kanske kan vara värt att i dessa fredsdagar minnas att F 11 under dessa dagar en gång förlorade 13 man i flygtjänst under loppet av 10 dagar.

En dag 1943 kom ett ex av det gamla spaningsplanet S6 (Focke) till flj men kraschade i landningen och kom ej mer i luften. Förutom Sk 11 förekom också Sk 15 och Sk 12 vid flj, Sk 12 ända fram till 1954.

När S 16 föll ur tjänst blev det åter B 3:an som togs till heders och relativt snart tillkom också J 9, som gjort sin tjänst som jaktfpl och nu modifierades för spaningsändamål och försågs med seriekamera.

I juli 1945 avgick överste Schyberg som fljchef för att tillträda befattning som chef för 4. flygeskadern och han efterträddes av överstelöjtnant Henriks-son.

Då flj den 6 november 1945 invigde en minneshäll över de kamrater som stupat i flygtjänst var det 34 namn som lades ned i den urna som finns insprängd i hällen.

Efterkrigsåren.

F 11 fick snart på nytt dra i fält. Nu var det krigets efterdyningar i form av minor som flj utnyttjades emot. Hundratals minor har genom flj spaning lokaliserats och oskadliggjorts av marinen. Knappt 5 år efter flj tillkomst, d v s i april 1946, tillfördes flj sin första S 18, den typ som skulle bli den verkliga trotjänaren. Så sent som sommaren 1959 gjordes den sista S18-flygningen vid flj. Det blev också det första fpl som utrustades med en spaningsradar, PS-18.

Under en period av F 11 idrottsliv utgjorde handbollen ett dominerande inslag. Den 6 oktober 1947 spelade laget sin första allsvenska match, som gav anledning till kraftiga rubriker i tidningarnas sportidor, då det anrika Göteborgslaget Majorna fick stryka på foten för nykomlingarna F 11 med 10-7 och den 25 oktober ledde F 11 allsvenskan efter 4 spelade matcher.

Den 1 november 1948 tillträdde överstelöjtnant Falk befattningen som regoff 1 vid flj. Han blev flottiljchef den 1 januari 1950 och övertar ju som vi vet den 1 oktober i år befattningen som souschef vid flygförvaltningen.

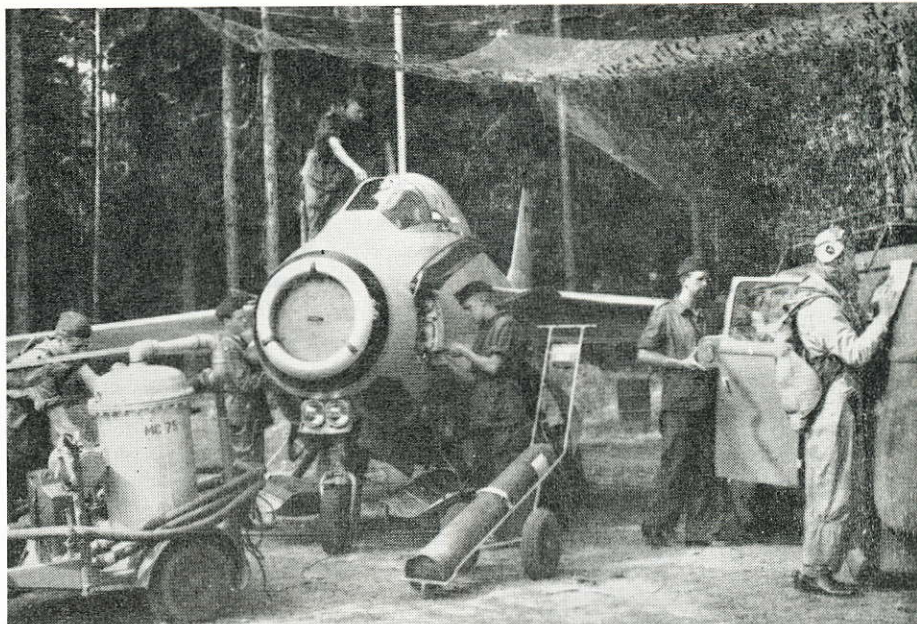
I oktober 1948 dök de tre första fpl Spitfire, S 31, upp vid flj och i ett av de fpl satt flygingenjören Ehrning som förare. Fpl S 31 visade sig vara ett snabbt och användbart fpl. Med denna typ gjordes en gång en uppmärksammas flygning från Luleå till Nyköping på 1 tim. 6 min., en rekordmässig tid för ett propellerfpl.

Som huvudförband för spaningen får F 11 många specialuppdrag. Ena dagen är det sjöräddningen som larmar, andra dagen vill tullen ha hjälp med att "skugga" en spritskuta. Vidare kan nämnas, att F 11 i många år å rad har övervakat Gotland-runt seglingarna och att på försök älgräkning har företagits genom F 11 försorg.

En fpltyp som funnits i relativt stor omfattning på flj var fpl S 14 Fiesler Storch. Storkarna har många gånger gjort roliga uppdrag men det som mest uppmärksammas var kanske vid flygvapnets 25-årsjubileum, då F 11 musikkårnuren av 5 storkar långsamt surrade fram över Gärdes-publiken. Just nu i dagarna säljs de sista exemplaren till Österrike för deras jordbruksflyg.

Jetåldern.

1953 gick flj in i jetåldern i och med omskolning till fpl 28, och redan i början av 1954 började omskolning till fpl 29. Den 9 april fick flj sitt första fpl S 29, en typ som under årens lopp visat sig synnerligen effektiv. Hastighetsflygningarna med S 31 tycktes ha gått spaningsflygarna i blodet för i mars 1954 satte en rote S 29 ur F 11 världsrekord på 100 mil slutna bana.

En S 29 klargöres under fältmässiga förhållanden efter ett fotouppdrag.

Under 1958 flög personal in sig på fpl A32 och under 1959 började leveranserna av vårt senaste spaningsfpl, S 32.

Vid presentationerna av de olika flj som gjorts här i Bergtrotlet har organisationerna berörts så pass att vi flyktigt förbigår dem här. F 11 har fyra stationskompanier utrustade med två olika krigsfpltyper till skillnad från normalflj, som endast har tre kompanier och en krigsfpltyp. För övrigt förekommer de vanliga stabsavdelningarna, där avd. VI, materielavdelningen, under flottiljingenjörens ledning svarar för materieltjänsten.

Flj viktigaste materiel är kameran och spaningsradarn, båda materieltyperna har CVA som huvudverkstad. Hela flj organisation och övrig materiel har tillkommit för att dessa skall kunna

föras fram mot avsedda mål vid önskad tidpunkter och på önskat sätt. Flj fpltyper är S29C och S32C. Både S29 och S32, är förutom med kameror och spaningsradar, utrustade med PN-50 för navigeringsbruk, även deras flygradio typ 8 resp. 12 överses ju vid CVA. Av motorerna är det S29 motor RM2 som har CVA som huvudverkstad.

F 11 uppgifter.

Flygspaningen kommer i krig att utgöra försvarsledningens öga. För att nämna några väsentliga arbetsuppgifter skall några utföra havsövervakning, kontroll av beläggning i hamnar och på flygfält, utspaning av radarstationer och anfallsfoto för attackflyget. Markspaning för armén kommer ofta i fråga.

Forts. sid. 17

Flygplanhallen i flottiljverkstaden.

Flygvapnets faxnät

av tekn. övering. Nils Åkerblom

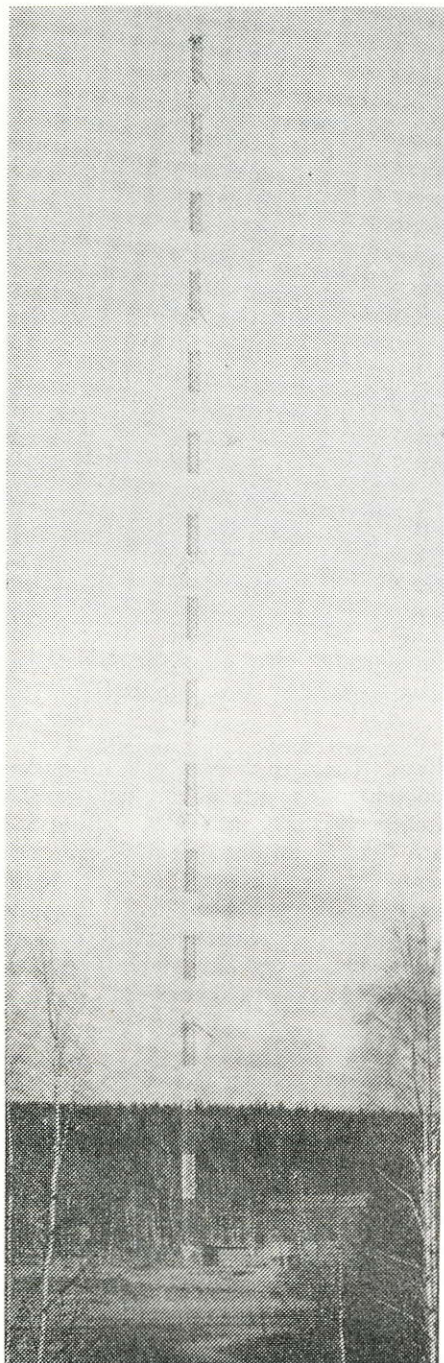

Bild 4. Ölme-masten.

De flesta män som fullgjort militärtjänst under de sista decennierna torde kommit i kontakt med behovet av kunskaper om "Fiender, Terrängen och Egna trupper". Praktiskt taget all rapportering och ordregivning rör dessa begrepp. Det moderna kriget med sina snabba händelseförlopp har kraftigt ökat behovet av materiel för snabb och riktig information mellan förband och individer, samtidigt som krigsoperationerna kommit att spridas över stora områden. Inom begreppet "Terrängen" måste numera även lufthavet inrymmas, speciellt med hänsyn till luftoperationer med flygplan och robotar. Information om väderleksläget på vitt skilda platser måste finnas tillgängliga på många ställen samtidigt och behovet av en säker väderprognostjänst för så lång tidrymd som möjligt har starkt ökat. Icke minst kravet på flygsäkerhet har ökat behovet. För att fylla detta finnes ett tätt nät av väderobservationsstationer, som lämnar uppgifter om "väder och vind" på olika höjder över såväl land som hav var tredje timme dygnet runt. För det svenska försvaret sändes observationerna in till den militära väderlekscentralen (MVC) med hjälp av fjärrskriftförbindelser och bearbetas här bl. a. med matematikmaskin för att ligga till grund för väderprognostjänsten såväl för flygvapnet som för hela försvaret i övrigt.

Tidigare återutsändes alla erforderliga observationer till flottiljerna, där materialet bearbetades på samma sätt som vid MVC. Det viktigaste och mest arbetskrävande arbetet är härvid upprättandet av väderlekskartor, vilka utgör underlaget för prognosarbetet m.m.

För att bättre utnyttja dels flottiljernas meteorologiska resurser, dels snab-

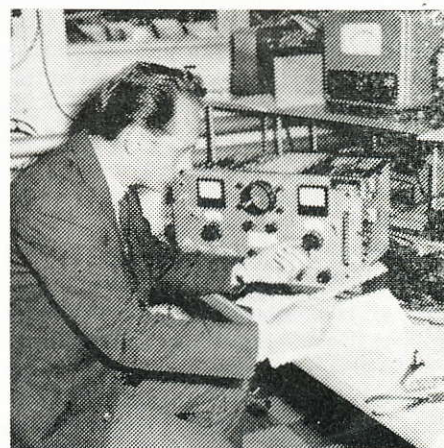
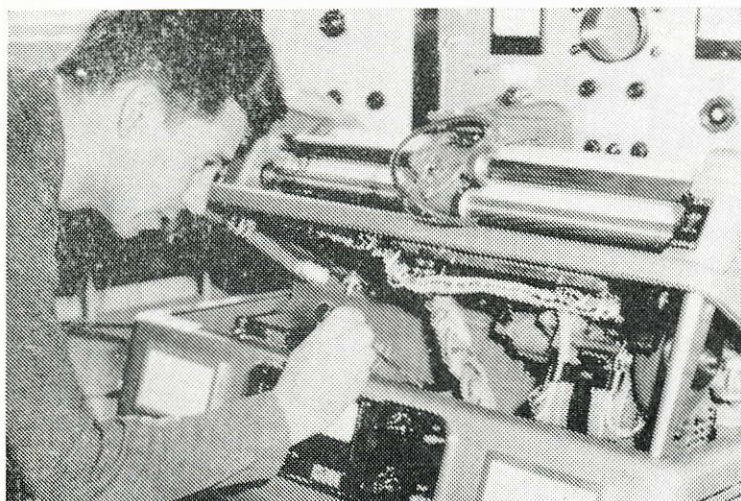
bare och effektivare men dyrbara centrala utrustningar, har inom flygvapnet upprättats ett telefaksimilsystem (faxsystem, bildtelegrafsystem) som möjliggör överföring av bilder av en största storlek av ca 400x500 mm. Utrustningen tillåter överföring även av de största inom meteorologin förekommande kartformulären.

Systemet består av en sändningscentral i anslutning till MVC, en 10 kW långvågssändare i Ölme vid Vänern och mottagningsanläggningar vid flottiljerna.

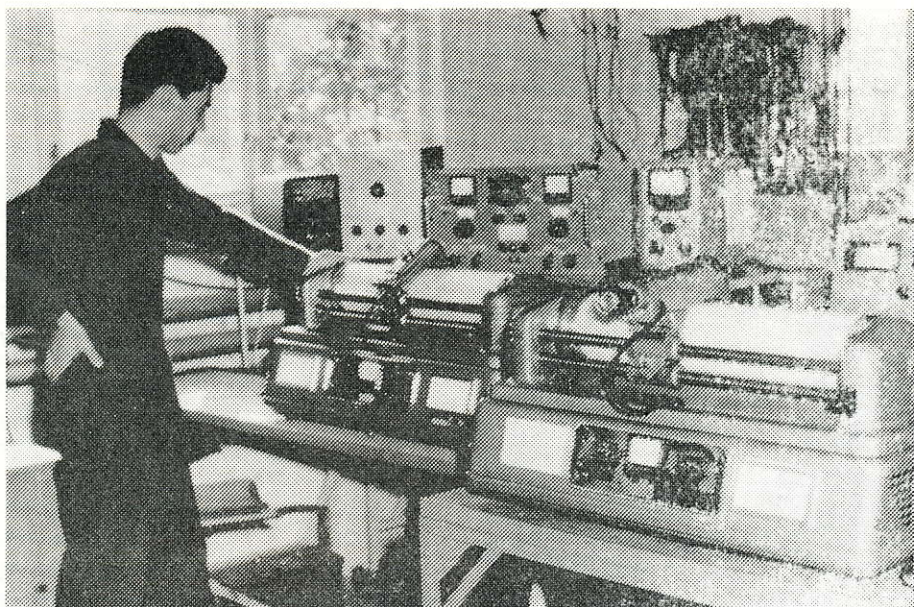
Telefaksimilutrustningen arbetar i princip på samma sätt som televisionstekniken. Vid sändaren belyses bilden punkt för punkt utefter parallella linjer med en bredd av ca 0.25 mm (bild 1 och 2). Det från den enskilda bildpunkten reflekterade ljuset samlas i en fotocell som reglerar en tonsändare. Denna sänder ton endast under de ögonblick ljusstrålen träffar svarta bildpartier. Tonsignalen överföres på en telefonkanal (tråd eller radio) till mottagaren, där den med hjälp av ett elektromagnetiskt system styr en liten bläckpenna (bild 3). Med hjälp av noggrann och fasriktig synkron drift av sändarens respektive mottagarens bildvals "kopierar" pennan punkt för punkt den vid sändaren avsökta (belysta) bilden.

Systemet skiljer sig från TV genom att det endast är avsett för "stillbilder" samt att en överförd bild är registrerad på ett papper.

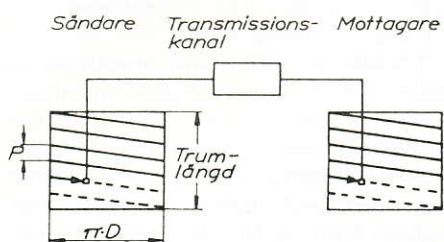
Sändningstiden kan i FV:s faxnät inställas till 9, 18 eller 36 min. för en hel bild, varvid de längre tiderna erfordras då mera fintecknade bilder skall överföras (jämför TV som överför 25 bilder/sek.).

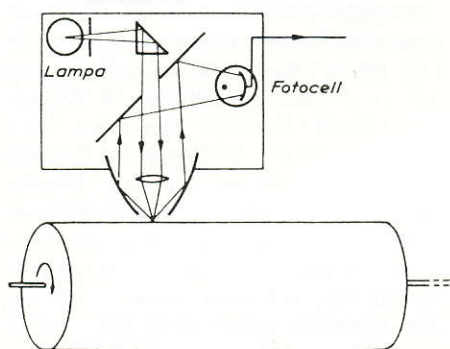
Fred Lind vid en LM-mottagare

Stig Andersson provkör sändare och mottagare.

Avsökning Registrering
Bild 1. Principen för telefaksimil.
Avsökare

Bildtrumma
Bild 2. Avsökare med fokusering av
belysningen.

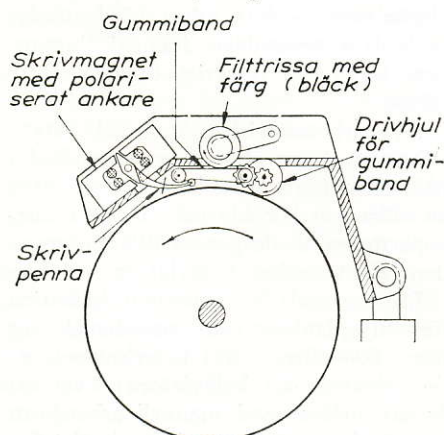

Bild 3. Registreringssystem med bläck-
skrivare.

Från sändningscentralen (TFC) överföres bildsignalerna via en telefonkanal till radiosändaren, som konstruerats efter helt nya principer. Bildsignalen frekvensmodulerar sändarens bärvåg som förstärks i en oavstämmd, bredbandig förstärkare till en effekt av 10 kW. Via en koaxialkabel matas den 175 m höga antennen med tillhörande antennavstämningss enhet (bild 4). Vid flottiljerna mottages och registreras bildsignalerna vid mottagningsanläggningen (TFM 1), vilken innehåller såväl en specialbyggd långvågsmottagare som en telefaksimilmottagare.

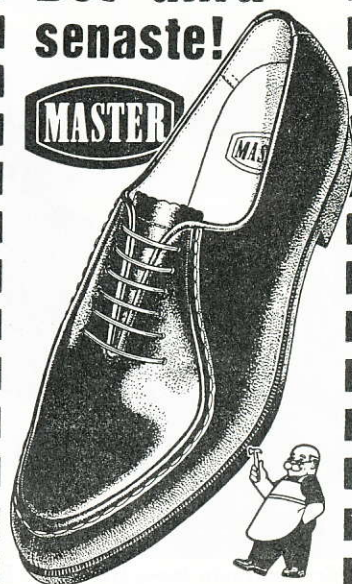
Förutom långvågsöverföring i det beskrivna systemet, finns även möjlighet till enkel och snabb övergång till kortvågsöverföring t. ex. vid service eller reparation av långvågsmaterielen. Sändning sker normalt såväl på kortvåg som långvåg även med hänsyn till förekommande internationellt samarbete inom väderlekstjänsten. I anslutning här till har rapporter om goda mottagningsresultat på kortvåg erhållits bl. a. från England.

FV:s faxnät är organisatoriskt inordnat i sambandstjänsten och ej i väderlekstjänsten. Nätet är uppbyggt främst för att täcka militära väderlekstjänstens behov, men kan givetvis användas även för överföring av annat bildmateriel. Härvid är dock att märka att systemet byggts för rent svartvita bilder, utan återgivning av olika gråvärden, varför vanliga fotografier ej kan överföras.

—//—

Det allra
senaste!

MASTER

Gjord av "Mäster Master"

MASTER:s stora succémodell —
den italienska mockasinen, en
av senare års elegantaste skor.
Här gjord som snörsko, för den
som inte tycker om resårtypen.

Nilssons Skoaffär Eftr.

Gustaf Eriksson

Tel. 102 54 — Arboga

Forts. fr. sida 15

Havsövervakningen utföres företrädesvis med spaningsradar medan övriga uppdrag normalt löses som fotouppdrag med högfoto eller lågfoto. För att undvika upptäckt av fientlig radar opererar spaningen alltid på lägsta höjd förutom de korta moment då själva uppdraget utföres.

Det kan passa bra att här dra fram vad som hände vid F 11 under flygvapenövningen 1959, då general Ljungdahl satte sitt vapen på speciellt prov. Kl 0200 på natten den 25/9 larmade CFV i stort sett hela flygvapnet för att pröva kuppberedskapen. Övningen, som hade hållits ytterst hemlig, kom fullkomligt överraskande på F 11 liksom vid flygvapnets övriga förband. F 11 första uppgift var att utspana sjötrafiken i västra delen av Östersjön. Redan kl 0411 var uppdraget preliminärt löst, en prestation som ansågs synnerligen framstående och som får ses som ett resultat av ett gott samarbete av många instanser, där inte minst CVA är en viktig del.

—//—

Från hålkort till magnetband

av byrådir. Åke Thorsén

Tre förgrundsmän inom HC. Fr.v. Helge Andersson, Åke Pernelid och Åke Thorsén

Flygvapnets nya databehandlingsanläggning IBM 1401/7070 invigdes torsdagen den 22 juni 1961 i närvaro av bl. a. chefen för flygvapnet general T. Rapp och souschefen i flygförvaltningen general L. Thunberg. Härvid uppnåddes ännu en milstolpe inom databehandlingsområdet i flygvapnet och i tunnel VI vid CVA, som på nära håll sett utvecklingen från enklaste hålkortsmaskiner till de mest avancerade databehandlingssystem.

Det började våren 1949. . .

Chefen för dåvarande verkstadsbyrån inom flygförvaltningen verkstadsdirektör S. Bjarnholt lät genom chefen för byråns centralsektion ingenjör Å. Pernelid föranstalta om en utredning, som syftade till att undersöka lönsamheten att mekanisera och kanske centralisera i första hand avlöningsuträkning och verkstadsbokföring (efterkalkyl) vid flygvapnets centrala verkstäder i Malmslätt, Västerås och Arboga. Utredningen anförtröddes nedskrivaren av dessa rader, som vid den aktuella tidpunkten tjänstgjorde som kamrer vid CVV.

Ganska snart konstaterades, att mekanisering med hjälp av hålkort skulle medföra många fördelar och den årliga kostnaden skulle uppgå till något över 100.000 kr, vilket i allt väsentligt skulle uppvägas av minskade lönekostnader vid de centrala verkstäderna.

Redan innan flygförvaltningen tecknat kontrakt på erforderlig hålkortsutrustning växte aptiten — en tendens, som kanske något vanvördigt uttryckt skulle kunna sättas som kännetecken på utvecklingen från ovannämnda utredning fram till dags dato.

Flygtidsredovisning med hjälp av hålkort hade börjat införas vid flottiljerna och härvid utnyttjades hålkortsanlägg-

ningen vid Försvarets Civilförvaltning för de fyra flottiljer, som vid aktuell tidpunkt hade hålkortsmässig flygtidsredovisning. Denna redovisningsform skulle införas vid samtliga förband och omfatta såväl teknisk som personell redovisning. Flygstabens väderleksavdelning anmälde behov att stansa gjorda väderleksobservationer på hålkort för smidigare bearbetning av statistikmaterial och — framförallt — det lekte verkstadsdirektören i hågen att mekanisera förrädsredovisningen inom flygvapnet.

En snabbutredning av anlitad konsult gav vid handen att en hålkortsmässig förrädsredovisning var möjlig att genomföra under förutsättning att kalkylator med större kapacitet än dittills inom landet utnyttjade kunde erhållas från USA.

Den 5 mars 1950 tecknade flygförvaltningen det första kontraktet på hålkortsmaskiner till den blivande hålkortscentralen i Arboga.

Normalt föreligger ganska lång leveranstid på hålkortsmaskiner, oftast över ett år. Den tiden brukar vanligtvis användas för systemuppläggning, blankett- och hålkortskonstruktion etc. För flygförvaltningens vidkommande inträffade den situationen, att maskinerna kunde omgående levereras på grund av att Försvarets Civilförvaltning hade beslutat sig för övergång till ett annat hålkortsystem (en åtgärd, som för övrigt resulterade i en återgång till det tidigare systemet redan efter ett par år). Efter kort betänketid bestämde sig flygförvaltningen att acceptera snabbleveransen i medvetandet om, att detta skulle komma att ställa stora krav på systemuppläggningssidan, som fick ytterligt kort tid på sig för sitt arbete.

Ett annat problem blev också att

snabbt få fram erforderlig personal till hålkortscentralen. Detta löstes så, att vardera cv ställde en man till förfogande för detta nya arbetsområde, och på så sätt knöts Å. Jigelius, CVA, Å. Greimer, CVM, och O. Brogren, CVV, till hålkortscentralen, samtidigt som stansoperatriser kunde anställas genom utnyttjande av vakanta meteorologbeställningar på flygstabens väderleksavdelning!

Och så kom verksamheten i gång under 1950. . .

Lokalfrågan löstes genom intrång på materiallaboratoriets domäner i tunnel VI, också detta en tendens som återspeglas under hela utvecklingstiden i form av ett stegrat lokalbehov, som tillgodosetts genom hålkortscentralens expansion i nämnda tunnel.

I början av 1951 knöts ytterligare en kraft till hålkortscentralen, nämligen blivande föreståndaren för Hc Helge Andersson, som CFA (numera UHF) ställde till förfogande, då resonemangen om förrädsredovisningen började taga fastare form, sedan det visat sig möjligt att erhålla en elektronisk kalkylator från USA med enligt dåtida uppfattning enorm kapacitet.

Förrädsredovisningen kom att dominera utvecklingen under en följd av år. I en första etapp mekaniserades en stor del av förrädsverksamheten i Arboga, där hålkort kom att dominera blankettflödet inom de flesta av Centrala flygmaterieförrådets (numera Flygförvaltningens förrädsbyrå) organisationsenheter. I en andra etapp centraliserades redovisningen vid förband och verkstäder till Hc, och man nådde därigenom det uppställda målet att få det samlade materielläget på reservdelssidan under central kontroll; en målsättning, som framsprungit ur konstaterandet att utöver ett erforderligt beredskapslager en alltför stor — inte minst värdemässigt — volym reservdelar fanns i flygvapnets föråd, då materiel togs ur aktiv tjänst.

Nya arbetsområden kom till. Statistikmateriel av olika slag behandlades hålkortsmässigt och beräkningsarbeten av olika slag började utföras, då räknekapaciteten ökade genom tillkomsten av den elektroniska kalkylatorn vid Hc.

Ett exempel: En matrismultiplikation för flygplankonstruktionsändamål tog före 604-tiden (604=beteckningen på den elektroniska kalkylatorn) över ett år att utföra med manuell arbetskraft och med viss hjälp av inom landet befintlig matematikmaskin och drog en kostnad av över 100.000 kr. I 604 kun-

de på väsentligt kortare tid ett 15-tal alternativa matrismultiplikationer utföras för mindre än halva den omnämnda kostnaden. Omvänt skulle det alltså ha tagit bortåt 15 år att utföra samma arbete enligt tidigare metoder och då dragit en kostnad av över 1.5 milj. kronor! Kostnadsjämförelsen låter sig bara göras teoretiskt, ty så lång beräknings-tid är ej aktuell i flygplankonstruktions-sammanhang, men vad det betyder för konstruktörerna att ha tillgång till 15 olika alternativ låter sig inte uttryckas i kronor, vare sig det nu gäller kostnaderna för själva tillverkningen, bedömandet av produktens prestanda eller kommande underhållskostnader.

Hålkortscentralen ökade personal och maskinellt. Snart var ett 30-tal personer sysselsatta med hålkortsbearbetning och det dröjde ej länge förrän ytterligare en 604 måste kontrakteras för att klara de ständigt ökande arbetsuppgifterna samtidigt som allt flera sortrar, tabulatorer, collatorer etc levererades till hålkortscentralen.

I mitten av 1950-talet stod det klart att beräkningskapaciteten väsentligt måste ökas och en ny typ av elektronisk kalkylator kontrakterades, benämnd IBM 650. Vid denna tidpunkt stod det också klart att utvecklingen i en allt snabbare takt gick mot en vidgad databehandling, vars omfattning man svårigen kunde bedöma. Som en preventiv åtgärd för framtiden var den 650, som levererades till flygvapnet av sådan typ, att densamma skulle kunna förses med aggregat för kommande eventuell användning av magnetband.

Tiden gick och hålkort kom till användning inom allt flera områden. Årsförbrukningen av hålkort steg till en storleksordning av 15 milj. d. v. s. ca 50.000 kort om dagen. De olika hålkortskartoteken blev allt större och i samband därmed allt svårhanterligare ur bearbetningssynpunkt. Övergång till magnetband blev aktuell.

Och för att göra en lång historia kort: strax före kalenderårsskiftet 1958/1959 tecknade flygförvaltningen kontrakt på ett större databehandlingssystem IBM 7070 för leverans 2-2½ år senare, d. v. s. under första hälften av 1961. En ny fas inom flygvapnets databehandling hade startat.

Inom underhållsavdelningens centralsektion organiserades en arbetsgrupp på fyra personer, som ålades det direkta ansvaret för ett omfattande förberedelsearbete med systemuppläggning, programmering, utbildning av personal, iordningställande av lokaler, anskaffning av utrustning, konstruktion av blanketter och hålkort, utarbetande av anvisningar, operatörsinstruktioner, etc.

Efter ca ett halvt år var ett 60-tal personer inom flygvapnet sysselsatta inom olika arbetsgrupper med siktet in-

ställt på att anförtrodda arbetsuppgifter skulle vara slutförda i så god tid, att den nya databehandlingsanläggningen skulle effektivt kunna utnyttjas snarast efter installation.

Utbildning av personal har skett i etapper. Först testades ett 100-tal intresserade i Arboga, Malmslätt och Västerås beträffande lämplighet för kommande, då rätt ökända arbetsuppgifter med programmering och kodning. Ett 10-tal nådde sådant resultat, att de bereddes tillfälle deltaga i en rätt omfattande utbildning, efter vilken fem engagerades i programmeringsarbetet som bedrevs i samband med systemuppläggning. Detta nya arbetsfält var både komplicerat och intressant, inte minst testningen av de uppgjorda programmen, som måste förläggas till dels USA, dels Väst-Tyskland, då maskinanläggningar för testning av program ej fanns tillgängliga inom landet. Programmerarnas verksamhet har varit förlagd till f. d. Margarinfabrikens kontorslokaler vid Nygatan.

I en andra omgång har intresserade för operatörsarbetsuppgifter testats, och härifrån har tolv erhållit utbildning och anställts. En utökning av datacentralens (som hålkortcentralen kommer att benämnas efter 1 juli 1961) stansningskapacitet sker genom anställning av ett 10-tal stansoperatriser.

Lokalfrågan har lösts genom att i tunnel VI har inlagts ett nytt golv. Maskininstallationen har avslutats i mitten av juni.

Ett nytt blad har skrivits på databehandlingsområdet inom flygvapnet. Situationen har klarnat betydligt, sedan 7070-kontraktet tecknades men situationen har blivit långt ifrån enklare. De

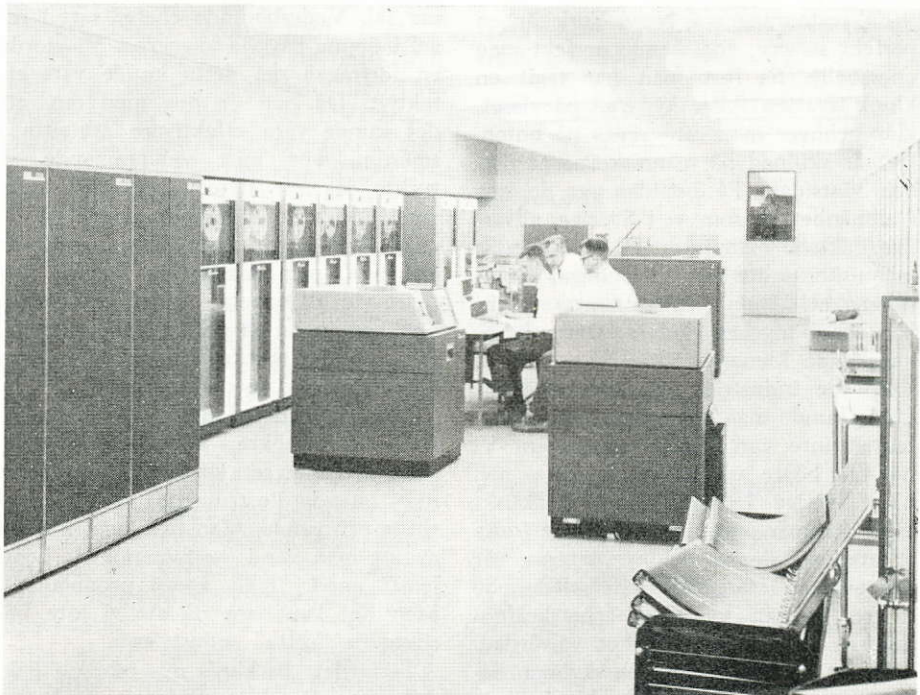

Stansoperatriserna Anne-Marie Kruus, Berit Nordlund, Gun Jonsson och Monica Hedlin i arbete.

applikationer, som nu läggs in i den nya anläggningen kommer i framtiden endast att bli delar av ett stort integrerat system, där samspelet mellan förrådsredovisning, materieluppföljning, lägesrapportering, gångtids- och kalender-tidsuppföljning, driftanalys, personalredovisning med flygtids- och medicinsk statistik, anslagsuppföljning, etc. etc. kommer att utnyttjas bl. a. för en optimering av underhållsresursernas utnyttjande och för prognoser betr. tillgänglig materiel och personal.

Men den dagen kanske kapaciteten i 1401/7070-anläggningen, som i inledningsskedet drar en årlig hyreskostnad av ca 2 milj. kronor, är för liten...

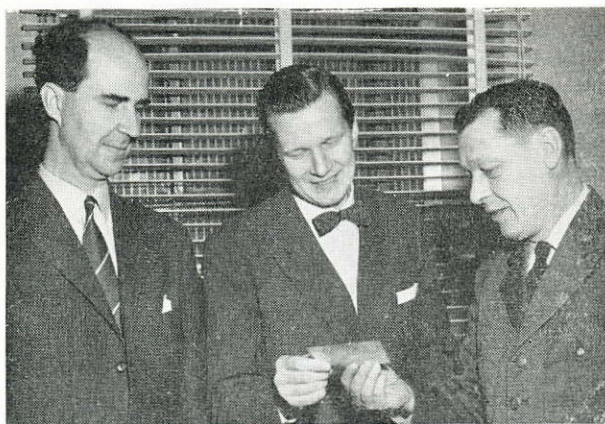
—//—

Den stora DC-hallen är ljus och luftig. Fr. v. Olle Akerlund, Rune Tillman och Stig Sandberg.

Hyperlegant amerikanska i biltvätt

Fli Karl Ekblad

De två CVA-ingenjörerna Robert Olsson-Seffer och Karl Ekblad gjorde under sin amerikaresa i våras också ett besök vid Castle flygflottilj i Kalifornien. Här ses de i samspråk med Colonel, USAF, M. Thompson, Chief, Training Divices IM Division.

Man kan nog på en gång konstatera att amerikanerna i gemen är vänligare och artigare än vad vi är, här i Sverige. Trängseln i New York är ju större än i Stockholm, men det hindrar inte att om någon stöter till en annan människa, så är det genast ordet "sorry", som kommer till användning. I övrigt har man nog det intrycket att Amerika är ett hårt land. Där råder djungelns lag. De som inte kan hävda sig i konkurrensen dukar under. Slummen, människor klädda i trasor, som går och letar efter mat och annat i papperskorgar, avskrädeshögar och soptunnor på gatorna, lever i skyskrapornas skugga. Det är lätt att få arbete och det är lätt att få sparken i Amerika. Arbetsgivaren frågar i regel inte efter betygen utan han frågar: "Tror Du att Du klarar det här jobbet?" Då vederbörande svarar "ja", får han beskedet. "O'kay Du får försöka."

På restauranger i New York är en perfekt service, enastående perfekt men opersonlig. Så fort man har tagit en klunk isvatten fyller kyparen på glaset. Här behöver man inte vänta på notan. Det är skillnad på människorna på öst- och västsidan. På östsidan ser de nog i allmänhet ut som vi i Sverige, allvarliga, jäktade människor. På västsidan är människorna lite mer tillgängliga, språkssamma och öppna. Människorna verkar här också mycket gladare. Detta beror kanske på klimatet.

Av de industrier, som vi besökte i USA, kunde man konstatera, att arbetstakten inte var särskilt uppdriven. Vi har nog högre arbetstakt på många håll här i Sverige. I Kalifornien är praktiskt taget sommar året runt, varför de flesta arbetarna i denna del av staterna går och arbetar i färgglada fritidskläder. Så t. ex. är den kvinnliga arbetskraften mycket elegant och mycket välvårdad. Vid ett tillfälle skulle en kvinna demonstrera tvättning av ett chassie i ett särskilt tvättbox. Hon var så elegant, att man faktiskt hade dåligt samvete,

att man inte gick fram och bad att få låna sprutpistolen och spruta rent chassiet i stället för att hon skulle göra det.

Ackordsarbete förekom inte. Detta kanske inte behövs i ett land där arbetsgivaren om han inte är nöjd med en anställd på en gång kan gå fram och säga upp vederbörande. Ett slags bonus-system, där de anställda fick mera betalt då produktionssiffrorna steg har tillämpats med olika resultat. Vid en industri sade arbetsgivaren, att han hade provat detta system och sedan företagit en liten undersökning, varvid olika arbetare hade tillfrågats om hur mycket extra har ni fått den senaste veckan. Det visade sig då, att de flesta hade ingen aning om hur mycket extra de hade fått. Då ansåg han, att han kunde sluta med detta bonussystem. Ingenjörer och konstruktörer arbetar i regel i stora salar. Vid ett tillfälle tror jag vi räknade upp till 200 man i samma sal. Vederbörande chefer satt i regel i öppna bås vid väggarna. Vi gjorde en förfrågan om detta kunde vara effektivt. Då höll de nog med om, att det kunde vara effektivare att sitta i smårum. För mitt vidkommande så tyckte jag att larmet omkring skulle verka störande, telefoner ringde på de olika skrivborden, men detta kanske är en vana, man vänjer sig kanske rätt snart vid att arbeta i sådan omgivning. Det kan ju ha en del fördelar med sig, bl. a. är det mycket lättare att komma i kontakt med medarbetarna.

Man saknade allmänt, på de industrier vi besökte, automatiska provningsutrustningar. Utrustningar i form utav standardinstrument var i regel slitna och gamla. Man fick inget intryck av att man var i "automationens hemland" med "high speed production". Men det kan bero på att vi inte besökte de "rätta" industrierna.

I Hewlett Packards nya fabrik i Palo Alto var fabriksinredningen uppbyggd på ett sådant sätt att man snabbt skulle kunna ändra tillverkningen, hela pro-

duktionsdelen där var mycket flexibelt uppbyggd. Vi fick på Tektronix också klart för oss, att provningsutrustningar skall bestå av lösa enheter ej stora massiva provningsutrustningar, som bara kan göra vissa från början utpekade operationer. Utvecklingen går så fort framåt inom elektroteknikens områden, så att vad som är lämpligt att ha idag kan vara omodernt imorgon, därför måste allt vara flexibelt, så att man slipper att byta hela provutrustningen utan endast byta en enhet i den.

Hos kristallfirman Hunt var produktionen mycket väl upplagd. Ca 200 anställda, nästan uteslutande kvinnor arbetade med styrkristallproduktion. Varje arbetare hade ungefär 70–80 cm utrymme på arbetsbänken. Kvinnorna satt i långa rader bredvid varandra, och genom att produktionen här tydligen var mycket väl igenomtänkt syntes det hela flyta utomordentligt väl.

Något som jag skulle önska kunde införas här i landet är den undervisning i högre matematik, fysik och kemi, som bedrivs i amerikansk TV under rubriken "continental classroom". Denna undervisning pågick varje morgon mellan kl 0600–0700 och omfattade 4 dagar i veckan, icke lördagar och söndagar. Hela denna undervisning var utomordentligt skickligt pedagogiskt och psykologiskt väl upplagd. Det var faktiskt ett nöje att följa med dessa lektioner. Jag gjorde det överallt där jag hade tillfälle till det. Enligt uppgift finns dessa lektioner på film, vilket man också kunde förstå, eftersom de sändes på samma tider över hela amerikanska kontinenten, trots att tidsskillnaden mellan öst- och västsidan är 3 timmar. Varför skall ASEA och Saab ha sina egna högskolekurser? Skulle man inte kunna tänka sig, att man ordnade detta i form utav TV-kurser, där även försvarets personal kunde fortbilda sig i dessa ämnen.

Till sist kan jag inte låta bli att nämna, varför ska Stockholms spårvägar varje år klaga över sina dåliga finanser. Varför försöker man inte att gå in för något slags system med poletter och ett minimum av antal vakter vid spårrarna. Titta bara på tunnelbanesystemet i New York. Man köper poletter i en lucka, där det sitter en man, som har översynen över ingångsspårrarna och utgångsspårrarna. Man kommer inte in till tunnelbanan utan att man passerat en spårgrind, vilken man "utlöser" genom en polett. I utgångsgrindarna kan man inte komma in utan endast ut. En man bevakar en hel spår, det verkade rationellt!

CVA - civilt företag?

Auditoriet följde estraddiskussionen med spänt intresse.

Månaden maj bjöd på facklig samling av osedvanligt mått. Mer än 500 medlemmar i FCPF och FCTF samlades en kväll på Folkan för att diskutera ämnet: "Vilken företagsform är den lämpligaste för försvarets underhållsverksamhet".

Initiativet till mötet kom från FCPF och FCTF hakade på när man fick kännedom om vad som var i görningen. Avsikten var att få bakgrunden till den pågående utredningen angående försvarets underhållsverksamhet klarare belyst, än vad de för utredningen givna direktiven utsade.

Vår avsikt är inte att referera mötet. De allra flesta inom företaget torde på ett eller annat sätt fått veta hur tongångarna gick. I korthet vill vi omnämna att på estraden återfanns bl.a. statssekr. i försvarsdepartementet Frithiofsson, FCPF:s förbundsordförande A. Backström, l:e ombudsmannen i FCTF Sven Sjöberg och från CVA överingenjör A. Högfeldt.

I sitt inledningsanförande betonade Frithiofsson, att han inte ville föregripa utredningen genom något uttalande i någon form, att det här inte var fråga om något "Karlskrona-problem", att utredningen gällde enbart en viss sektor av krigsmaterielunderhållet — den elektroniska materielgruppen, där kompliciteten är i starkt ökande, att vi måste skaffa ständigt ny sådan matr, att man frågar sig om vi kan underhålla den så att den är stridsduglig, att de som levererar materielen är mest skickade att underhålla den, att man får akta sig för att favorisera någon, att

man måste se problemen ur ekonomisk synpunkt, att man räknar med att om något år ha underlag klart för underhandling med privata företag, att det är angeläget att ge svensk industri ett handtag. Frithiofsson redogjorde för de fyra utredningsalternativen, varefter diskussionen släpptes loss.

Efterdyningarna till denna diskussion har ej lagt sig och Bergtrollet frågade en dag de båda ordförandena Ingvar Johansson, FCPF, och Birger Ahlin, FCTF, om de hade någon olja att dämpa vågorna med.

— Det är väl så med de flesta som med mig, säger Ingvar Johansson, att alltför många frågor står obesvarade. Därför kan man knappast räkna med att vågsvallat skall dämpas förrän utredningens resultat ligger på bordet och vi har fått tillfälle att taga del av det.

Man frågar sig om utredningsdirektiven kommit till för att stoppa tendensen att mer och mer lämna ut arbeten civilt. Det kan tänkas att det är meningen att också låta Stril 60 hamna hos privat företag. Jag har också hört, att man har gjort försök att köpa CVA.

Om ett underhållsbolag skulle starta, därför att försvaret inte kan skaffa personal. Vad händer då? Jo, man skaffar personal från CVA och stör då driften även i övrigt. Konsekvenserna därav är uppenbara.

En annan för mig väsentlig fråga. Var ligger ideologien? Jag personligen som partiansluten socialdemokrat har den åsikten, att man inte skall släppa krigsindustrin i händerna på civila.

Var är partiprogrammet? Vad som oroar mig är också om det redan eventuellt finns ett beslut, som kamoufleras av denna utredning.

Det finns många andra synpunkter. Kan den privata sidan klara sekretessen. Varför ser man så krasst på underhållsverksamheten i detta ögonblick? Man lägger stor vikt vid inköpen, men beredskapssynpunkterna tycks vägas mot kostnaderna.

Birger Ahlin för fram följande synpunkter.

— Personligen är jag av den uppfattningen, att man inte kan överlämna underhållsverksamheten till civila firmor. Möjligen under tiden, som tillverkningen pågår. Problemen just nu är den stora ansvällningen och personalbrist. Fördelar och nackdelar av ett civilt bolag under UH, förmodar jag kommer att granskas av utredningen. Målsättningen är väl ytterst att få ett underhåll med lägsta möjliga kostnader. Ingvar är rädd för monopolställning, men man får förutsätta, att utredningen kommer att titta på att man inte får en stigande kostnadskurva.

Vi har också möjlighet att få återkomma med en ny estraddiskussion, när man får redovisning för utredningsresultatet. Jag hoppas innerligt, att vi får behålla det som det är och att utredningen kommer att visa, att detta är bäst. Vi har så mycket duktigt folk och det skulle förvåna mig om en ny företagsform skulle ge bättre och billigare drift.

Så talar föreningsfolk i denna fråga. Med stort intresse avvaktas utredningsmännens talan.

Wim.

—//—

Ett pekoral

För att det på CVA ej skall bli något klander anställes folk från Öhrman o. Melander. Nästa gång blir det Zarah Leander tror Efraim Alexander

—//—

MANNENS SEX ÅLDRAR

Sex månader — idel lungor

Fem år — idel öron

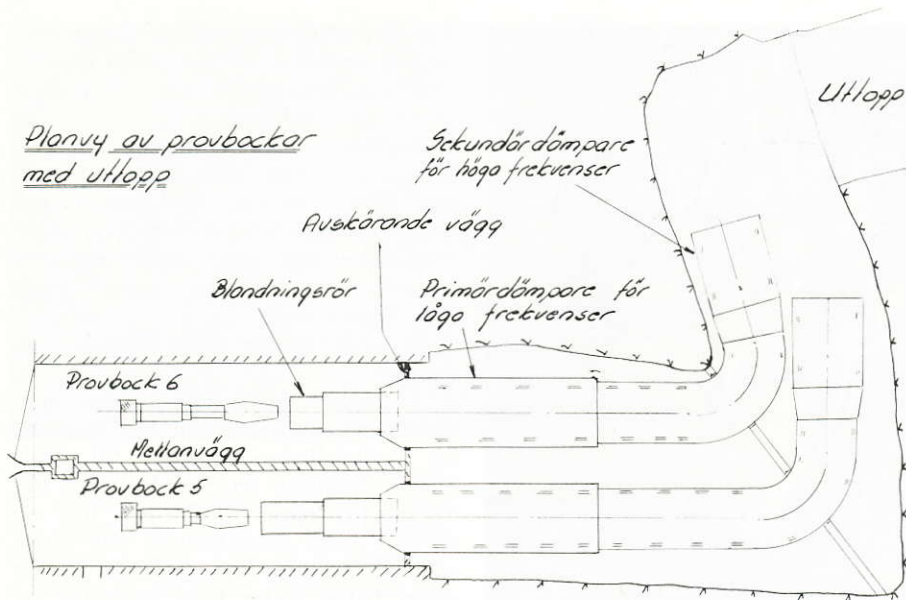
Fjorton år — idel idoler

Tjugoett år — idel muskler

Femtio år — idel mage

Sjuttiofem år — idel minnen

Motorprovbockarna 5 och 6

Vi har snart i ett år använt provbock 6 för provning av RM 6. Detta har skett parallellt med färdigställande av provbock 5. Erfarenheterna från bock 6 är så goda, att vi kan bygga de båda bockarna identiskt lika. Installationen av provutrustningen görs i vår egen regi i det av Fortifikationsförvaltningen byggda utrymmet.

På projektstadiet räknade man med nödvändigheten av prov under verkliga driftförhållanden för att definitivt kunna fastställa provbockarnas utformning. Man får hålla i minnet att detta är en provanläggning utan motsvarighet på annat håll genom att den förlagts i berggrum. Det fanns alltså inte mycket erfarenhet att bygga på.

Nu har vi fått erfarenhet och står i begrepp att starta en del arbeten, som skall innebära det definitiva färdigställandet av bockarna.

Sålunda har vi beställt en ljuddämpare för vardera provbockarna 5 och 6. Dessa dämpare skall, förutom att de ger godtagbar bullernivå för människor, som bor i grannskapet, även ha andra funktioner: De skall leda avgaserna så långt ut genom utloppstunneln att vi undviker rasering av bergväggarna där, de skall ge rätt blandning av kyl Luft och avgaser, så att man får en acceptabel temperatur på blandningen. Detta med tanke på betongdelar i utrymmet. Dämparnas längd möjliggör dessutom samtidig körning av de två bockarna utan att de påverkar varandra.

Vid körning med efterbrännkammare räcker det inte med luftinblandning för att kyla ner avgaserna. Man måste hjälpa till med vatten och vi kommer att spruta in 2000 liter per minut i av-

gasstrålen. Detta vatten förångas och kommer att som dimma lämna utloppsöppningen. Installation av denna vattenkylning pågår.

Ljuddämparna kommer att installeras parallellt med driften i bockarna för att produktionen där inte skall störas. De levereras i mindre enheter, som sedan skall monteras ihop på plats. Det innebär att delar med 4 m diameter och upp till 7 tons vikt skall lyftas ner genom utloppsöppningen vid Zakrisberg! Totalt väger de två dämparna c:a 110 ton. Leverans och installation skall ske i etapper och den första börjar under semestern med gjutning av fundament och uppförande av avskärande vägg mot provrummet.

Då skall man dessutom gjuta en betongkärna i den befintliga väggen mellan provbockarna. Denna nuvarande konstruktion valdes för att man skulle få den lätt demonterbar med tanke på eventuella behov för framtiden. Nu anser vi det emellertid ofrånkomligt med en stabilare konstruktion för att få säkerhetskraven ytterligare tillgodosedda.

Detta arbete ingår även som ett led i strävandena att förbättra ljudnivån inom själva provutrymmet. Inom ramen för rimliga kostnader skall vi tätta de ljudläckor, som finns. Uppriggning för prov skall sedan kunna ske under körning i intilliggande provbock.

Dessa arbeten kommer med hänsyn till leveranstider för ljuddämparna att ta en tid av c:a 12 månader. Men då bör vi vara klara till alla delar med en förstklassig motorprovanläggning, som fyller alla rimliga krav på funktionssäkerhet, modernitet, bullerhygien och arbetarskydd.

Ah.

Aren 1951 och 1952 kännetecknades av en mycket aktiv säkerhetstjänst — från högsta nivå till "mannen i ledet". Anledningen? Jo, då avslöjades bl. a. den spion som enligt chefen för försvarsstaben åstadkommit en underrättelseverksamhet vilken betecknas "som det för krigsmakten farligaste spionage, som avslöjats i landet". Vem var mannen bakom verket? Den minnes gode läsaren har svaret klart, Hilding Andersson, "Marinspionen", som dömdes till livstids straffarbete och avsättning från sin tjänst vid flottan och som förklarade sig nöjd med domen.

Vad hade han då gjort? Han hade på uppdrag av utländsk makt under c:a två år tagit reda på många viktiga uppgifter om bl. a. svenska marinen och överlämnat dessa uppgifter till makten i fråga.

En skribent börjar sin skildring av fallet på följande sätt: "En vacker högsommardag 1950 befinner sig en vältränad man i 40-årsåldern på svamputflykt i skärgården utanför Karlskrona. Han är sportklädd och har i ena handen en större påse till hälften fylld med kantareller. Han uppehåller sig emellertid på förbjudet område, en del hemliga marina spärranordningar på platsen motiverar ett förbud för allmänheten att fritt röra sig där. En misstänksam man dyker också plötsligt upp:

Hallå där! Vad gör ni här?

Jag? Jo, jag är spion! Åt ryssarna!! Den frågande studsar till, ler därefter en aning besvaret, ruskar på huvudet och försvinner. — Svamplockaren fortsätter sin promenad."

Citatet visar spionens fräckhet och hans sätt att arbeta. Han hade ingen svårighet att dupera sin upptäckare, som emellertid föll i farstun alltför lätt. Men de flesta av oss skulle måhända ha gjort på samma sätt. Vi är ganska blyga, då det gäller, och vi vill ogärna tro att någon människa är ute i oömliga ärenden. Det är en vacker tanke, som dock tyvärr inte alltid håller.

När det brinner i knutarna kallar vi på brandkåren. När vi överraskas av ett spionfall i vårt eget land, skärper vi oss till ytterlighet. Men efter som tiden går, faller saken allt mer i glömska, och i det dagliga arbetet ägnar vi inte så stor uppmärksamhet åt säkerhetstjänsten. Det går bra i många fall, men det finns exempel på motsatsen. Vi kanske ändock måste skärpa oss en

Synpunkter betr.:

Flottiljingenjörbesöket vid CVA

Den 30—31 maj var flottiljingenjörerna inbjudna till CVA för visning av verkstaden och information. Bilden ovan visar några deltagare vid en information.

Den 30—31 maj hade CVA inbjudit samtliga flottiljers flottiljingenjörer till ett besök här, och drygt ett tiotal hade kunnat hörsamma denna kallelse. Avsikten var närmast att söka skapa en viss kundkontakt med våra flottiljer.

Tankarna bakom detta försök var kanske en smula PR-betonade, i det att vi anser det vara utomordentligt viktigt att åtminstone några av dem som ute i landet formar omdömet om oss, också någon gång får tillfälle att bekanta sig med oss, och se hur vi arbetar här.

Besöket hade därför lagts upp, dels som en visning av några av nyheterna inom CVA — motorprovbocken i berget, arbetena med servicebilar till fpl 35 o. s. v. — dels även som en mera teoretisk genomgång av några av de arbeten som CVA utför åt flottiljerna. Här hade vi valt ut sådana arbeten som kanske inte alltid gått så särskilt bra, och där man kunde befara att flottiljerna haft en del besvär med CVA:s — ibland försenade — leveranser; det gav ju en möjlighet att visa flottiljingenjörerna vilka problem vi också inom CVA har att kämpa med — svå-

righeter med lokaler och utrustning, brist på reservdelar och personal.

För att mildra det intryck av operativ koloss som en så stor organisation som CVA gärna gör på en utomstående betraktare försökte vi ge en mera personlig anstrykning åt olika arbetsområden genom att presentera några befattningshavare inom varje grupp. Det var därför glädjande att så många CVA-representanter mötte upp till den supé som anordnats på Stadskällaren vid detta besök, och där fli Ekblad och ding Seffer trevligt underhöll genom att visa bilder och berätta intryck från sin nyligen företagna USA-resa.

Huruvida detta besök haft någon inverkan på CVA:s relationer till flottiljerna eller icke torde väl aldrig bli utränt. Säkert är emellertid, att det gett de engagerade befattningshavarna en anledning att tänka igenom och betrakta sitt arbetsområde utifrån det större sammanhang inom flygvapnet som flottiljingenjörerna representera — och det är en tankemöda som ibland kan ge goda resultat, men som det alltför sällan vill bli tid till i det löpande arbetets dagliga bestyr.

LHL

Skyddskommittén ute i det blå

Ett arbetsområde som de senaste åren tillväxt i mycket hög grad men som på hemmaplan till synes består av en avdelning som håller till i telehallen, är 280 anläggningssektion. Många äro emellertid de arbetslag som nu selsättes över hela vårt långa land med arbetsuppgifter och de mest skiftande slag från skogsröjning, mastresningar till de mest kvalificerade teletekniska monteringsarbeten. Ett, som är gemensamt för dessa olika yrkesgrupper är arbetsplatsernas belägenhet. I regel äro dessa förlagda långt från bebyggda trakter och är sålunda i avsaknad av en stor del av den komfort som vi här hemma betraktar som nödvändigt. Kommer härtill att arbetena på dessa platser äro att hänföra till mer riskabla med hänsyn till de svåra skadeverknin- gar ett olycksfall vid t. ex. mastarbeten kan få, är det förklarligt att man inom skyddskommittén fann det angeläget att låta huvudskyddsombuden och andra av kommitténs ledamöter göra ett besök på några av dessa platser för att lättare förstå de spörsmål som kommittén ibland får sig förelagda.

Efter diverse förberedelser hade ing. Norberg gjort upp en resplan som vann allmänt gillande och tisdagen den 6 juni celebrerades Svenska flaggans dag med att ett 10-tal mer eller mindre yrvakna CVA-are samlades för att efter Norbergs ledarbil ge sig ut i det blå. Då platserna vi besökte, äro hemliga kommer här endast att nämnas de intryck man fick av de imponerande arbetsobjekten och inte att förglömma de underbart vackra naturscenerierna, så långt sekretessen medgiver. En sak var man nog rörande eniga om, finns det något vackrare än ett svenskt landskap

smula och ta det extra besvär som säkerhetstjänsten alltid för med sig.

Hade upptäckaren i Karlskrona handlat på ett annat sätt, skulle stora delar av vårt försvar icke blivit sålda.

Då redaktören ringde angående Bergtrollet talade han något om semester. Svamplockarens semester föll då skrivaren i tankarna. Men det var kanske inte riktigt så redaktören tänkte. Vi

avrundar därför med ett annat semesterinne. Det har berättats att en CVA-are, som vid en semester använde sig av Svenska folkets järnväg. Han blev under resan vittne till hur en okänd person grovt missbrukade sin tystnadsplikt.

Då tåget passerade en viktig försvarsanläggning med diverse utsmyckning på "taket" talade personen ifråga

om vissa hemliga uppgifter rörande anläggningen för sina medresenärer. Det kände han väl till, för han "hade varit med och jobbat där".

Det var kanske inte heller så redaktören tänkte, men vi sätter ändå punkt här och önskar Bergtrollets läsare en angenäm semester, med många och trevliga semesterminnen i bagaget vid hemfärden.

G T

Tältslagning, försvar, spaning, anfall och patrulltävling var programmet för kvällen, natten och dagen den 27–28 april.

Klockan 17,45 samlades dv-rekryterna på garagegården för orientering av sina respektive bevakningsuppgifter.

Grupp "Rocka" med Roland Karlsson, Kjell Nilsson, Boo Wadling, Eie Gillheim, Hans Ulriksson, Lars Silfver, Ulf Schyman och Sven Erik Mälman utrustade med vapen, ammunition, limpå, korv och ost marscherade ut och gjorde iordning en vägsärr i trakten av Igelsäter.

Vår nya gruppchef Leif Janzon tog hand om pojkarna, som hade till uppgift att hindra fientlig framryckning vid Krutkällaren. Grupp Leif bestod av Per Arne Norling, Roland Karlsson, Börje Kernehed, Hans Tingström, Reinhold Nordlöf och ställföreträdande gruppchef Kenneth Philipsson.

Tältslagningen gick ganska bra för de yngsta och utmärkt för de äldsta.

— Får vi vara med lite till skall det

nog gå lika fort för oss, förklarade Ulriksson. Grupp "Rockas" prima kgskytt Kjell Nilsson bar troget sitt kg under armen och bevakade lägerplatsen medan hans kompisar högg ved och samlade granris. Tältplatsen vid "Krutkällaren" var plan och fin, så den klagade ingen på. När reveljen gick kl 6 på morgonen såg samtliga ut som negner — att den fina tältplatsen var en gammal kolbotten hade ingen reda på. Av allt spring under kvällen hade det virvlat upp en svart dimma, som prydligt sotat de tappra krigarna under nattens sömn. Kvällens och nattens fridstörare var Olle Pettersson, Allan Gröden och Ulf Edén, som inte tillät posteringsarna någon ro. Pojkarna skötte sig fint och hindrade nästan alltid den listige fiendegruppens framryckning. Vid ett tillfälle hade fienden efter mycken möda tagit sig fram till krutkällarens södra del. Då hördes en hård och kall röst i kvällsmörkret:

— Ni kan ge er pojkar för jag har er på kornet.

Ingen av fienden hade sett att Hans Tingström hela tiden stått på källartaket och iakttagit deras mödosamma framryckning. När klockan började närma sig tio på kvällen puttrade en varm och god choklad i kokkärlet över kokgruppen.

På morgonen bröts förläggningen och

samtliga samlades vid 522-an för patrulltävling. I tävlingen ingick K-pist-skjutning, avståndsbedömning, handgranatskastning samt stridsskjutning med kammarammunition. Segerpatrullen bestod av Hans Ulriksson, Lars Silfver, Ulf Schyman, Sven Erik Mälman och "Rocka" Rune Johansson. Efter tävlingen gjordes noggrann vapen- och persedelvård. Lagom till vårdens slut visade sig Anker Hulting med en jeep, som var lastad med köttgryta och svagdricka. Alla fick äta så mycket de orkade, så övningen kunde avslutas med ett gott resultat.

Vid Hemvärnets Stridsskola anordnade driftvärnskurs för FV driftvärn deltog från CVA-UHF driftvärn Birger Lindh och Gunnar Merkén under tiden 2/5–10/5 1961.

"Krigsstigen"

Västmanländska hemvärnsmännens värträff i Ramnäs den 7/5 1961. I denna tävling deltog tre av våra dv-pojkar och klarade sig mycket bra i den hårda konkurrensen. Cirka 125 man deltog i tävlingen som omfattade: Punktorientering, målspaning, sprängtjänst, skjutning med gevär och k-pist. Bäst av de våra placerade sig Hans

i sin yppiga försommargrönka. För oss i bergverksta'n var det en upplevelse att under arbetstid befinna sig i naturen så påtagligt som här skedde. Visst påstod Hedlund att han bjöd på lika fin luft i berget och det tvivlade väl ingen på heller, men det flödande sol-

skenet och floran omkring oss kunde han inte ta in i berget trots den ökade fläktkapaciteten. Så det var bara för oss att njuta.

Vid varje arbetsplats lämnade ing. Norberg en ingående orientering om anläggningens ändamål och vi fick dess-

utom en god uppfattning om vad man från CVA:s sida gjort för personalen och de problem som ännu kan kvarstå att lösa. Svårigheterna att t. ex. lösa vattenfrågan på många av dessa arbetsställen belystes också. Huvudskyddsombuden gavs också tillfälle till enskilda samtal med personalen på respektive platser för att ytterligare få fram sådana synpunkter som kan vara till nytta för skyddsarbetet.

Utflykten, som varade i två dagar med nattvila i Arboga avslutades på onsdagskvällen, när bilkaravanen återkom till hemorten.

Norbergs Simca, Bernt Erikssons DKW o. Lifvendahls VW kanske fått annan mera enhetlig färg av vägdamm o. småflugor men innehållet i vagnarna var däremot ofördärvat. Man förstår också Janne Andersson, när han på deltagarnas vägnar tackade ing. Norberg för den utomordentligt intressanta resan och för den utformning den hade fått. Ansåg det värdefullt med de informationer som givits och uttalade sin tillfredsställelse över att man givit skyddsarbetet så stort utrymme inom 280, som här bevisligen hade skett.

Så slutade en tvådagars 60-milafärd med idel belåtna deltagare.

Lhl

En kopp kaffe i gröngräset. Fr. v. Gösta Andersson, Nils Liefvendahl, Harry Johansson, Gunnar Fried, Georg Jacobsson (skymd), Janne Andersson, Arne Norberg, Arne Breid.

Foto: Bernt "Basse" Eriksson

Normaliebyrån på ett plan

TO-centralen och dess expedition har nu förenats med de övriga grupperna inom normaliekontoret. Det gällde bara att flytta en trappa ned, men det tog ändå några dagar, innan alla pärmar stod på sin plats i hyllorna. Här ser vi Mary Sjöberg och en av hennes flinka medhjälpare, Inga-Maj Ahlin, mitt uppe i flyttningsbestyren.

Tingström, Börje Kernehed och Kenneth Philipsson.

Fagerstaövningen

Fagersta hemvärnsgård i Ävestbo var vårt mål lördagen den 27 maj. Vi var inbjudna till övning och tävling under lördagen och söndagen. Vädret var under båda övningsdagarna ganska bra. Efter ankomsten till Ävestbo lastade vi ur vårt material och ordnade vår förläggning. I hemvärnsgården inryms en stor matsal, kök med jättestor spis, kyl skåp, centralvärme samt toaletter. På övervåningen är det ordnat med liggläggplatser och sällskapsrum. Logen är inredd så det går att ordna dans samt förläggning sommartid. Hemvärnsgården

användes även till fester och sammankomster.

Av sergeant Nilsson, Västerås fick vi kvällens och nattens förutsättning, som meddelade oss att en fientlig styrka hade besatt terrängen väster Ävestbo. Vår spaning gav oss många fina och värdefulla uppgifter om fiendens gruppering och beväpning. Under befäl av Birger Lindh och Richard Lenander förflyttade sig den äldre delen av vårt driftvärn till lämplig plats för anfall.

Rune Johansson och Kenneth Philipsson tog hand om den yngre delen och gjorde en omfattning för att ta fienden i dess rygg. Slutresultatet bjöd mest på rosor för båda parterna fast nog fanns det plats för lite ris också. Söndagen upptogs helt av tävlingsmo-

ment. De bästa resultaten. Skjutning: 1. Allan Gröden, CVA, 2. A. Carlsson, Fagersta, 3. L. Sundström, Fagersta. Stegning: 1. Kenneth Philipsson, CVA, 2. B. Ljungqvist, Fagersta, 3. A. Carlsson, Fagersta. Avståndsbedömning: 1. Rune Johansson, CVA, 2. A. Carlsson, Fagersta, 3. H. Berggren, Fagersta. Handgranatskastning: 1) H. Berggren, Fagersta, 2. Allan Gröden, CVA, 3. H. Oscarsson, Fagersta.

Sammanlagt i samtliga grenar segrade A. Carlsson, Fagersta med Kenneth Philipsson, CVA på 2 dra och H. Oscarsson, Fagersta på 3 dje plats. Dagen avslutades med att Fagerstalottorna bjöd på köttbullar och potatis samt efterrätt.

Välkommen i driftvärnet!

—//—

Kenneth Philipsson och Per-Arne Norling ägnar sig åt vapenvård.

Per-Arne Norling vilar upp en stund i majsolen.

Från personal om personal

Bergtrollet gratulerar

CVA

60 år

9/10 Otto Dahlin
19/11 Helmer Danielsson
8/12 Malte Andersson

50 år

11/7 Henry Hjalmarsson
17/7 Karl Abrahamsson
20/7 Bror Pettersson
3/8 Wolther Ekstrand
5/8 Gustav Eriksson
13/8 Evert Söderberg
7/9 Rune Sirby
22/9 Wera Edwardsson
28/9 Lennart Andersson
1/10 Sture Johnsson
4/10 Sven Pettersson

Flygdirektör Otto Dahlin

är född i Ö. Sallerups församling i Skåne. Han avlade civilingenjörsexamen vid Chalmers Tekn. Högsk. 1924 o. började året därpå i flygets tjänst med en anställning vid Flygkompaniet, Ing 3, Malmén. År 1940 utnämndes han till flygdirektör i Flygvapnet och den 1 juli 1944 blev han förordnad till styresman för CVA, i vilken tjänst han kvarställt till den 1 juli i år, då han avgick med pension.

Grovarbetare Helmer Danielsson

är född i Ludvika. Under ett 20-tal år arbetade han vid Gruv AB Lekomberg i Sörvik och var sedan ett par år hos AB Bergendahl & Höckert i Storuman innan han kom till AB Armerad Betong, Arboga. Sedan i okt. 1946 har han varit anställd vid CVA.

Lindare Malte Andersson

är bördig från Raus församling i Malmöhus län. Han kom till CVA i maj 1957 efter drygt 11 års tjänst vid Kungl. Skånska Pansarregementet i Hässleholm. Tidigare var han 12 år hos AB Landsverk i Landskrona.

Ingenjör Henry Hjalmarsson

är född i Ramundeboda församling, Örebro län. Under en följd av år var han karlstadsbo men flyttade sedan till Eskilstuna. I juni 1940 tillträdde han en tjänst vid CVM i Linköping och den 15 april 1959 började han vid CVA.

Ingenjör Karl Abrahamsson

är född i Ronneby. I april 1943 fick han anställning vid FFVS, Ulvsunda och flyttade sedan över till CVA den 1 januari 1945. Tidigare arbetade Abrahamsson 4 år vid Svenska Stålpresnings AB i Olofström och 7 år hos Axel Andersson i Ronneby.

Plåtslagare Bror Pettersson

är född i Marstrand. Ett 10-tal år var han anställd vid AB Bolinder Munktel i Eskilstuna. Sedan 1946 har han varit arbogabo och har arbetat vid AB Arboga Maskiner och Arboga Mekaniska Verkstad innan han för tio år sedan blev CVA-are.

Planeringsman Wolther Ekstrand

är bördig från Ovanjö församling i Gävleborgs län och har sin arbetsplats vid CVA sedan den 1 juni 1945, då han flyttade över från FFVS i Ulvsunda. Under ca 15 år har han tidigare varit anställd hos P. J. Söder i Söderhamn.

Motormontör Gustav Eriksson

är född i Kung Karls församling och arbetade ett 15-tal år vid AB Armaturfabriken Svea i Kungsör innan han i september 1950 började vid CVA.

Fräsare Evert Söderberg

är arbogabo till börden. Han hade sin första anställning vid Arboga Mek. Verkstad, där han stannade i närmare 17 år. Under några år arbetade han sedan i Hallsberg och Örebro men återvände till hemstaden hösten 1949, då han tillträdde sin tjänst vid CVA.

Driftingenjör Rune Sirby

som är född i St. Kopparbergs församling, har varit i flygets tjänst sedan 1938. Han var under ca 4 år anställd vid CVV i Västerås och började sedan vid FFVS i Ulvsunda. Den 1 april 1945 kom han till CVA. Tidigare har Sirby bl. a. tjänstgjort vid AB Svenska Järnvägsverkstäderna i Falun och vid Stockholm—Västerås—Bergslagens Järnväg.

Kontorsbiträde Wera Edwardsson

är född i Ludvika. Under 15 år tjänstgjorde hon vid ASEA i Ludvika. Sedan var hon ett par år vid FFVS, Ulvsunda innan hon den 1 juni 1945 tillträdde tjänsten vid CVA.

Filare Lennart Andersson

är född i Eskilstuna. Efter 3 års stamansällning vid I 10 i Strängnäs var han 4 år hos Eskilstuna Stålpresnings AB och ca 7 år hos Eskilstuna Jernmanufaktur AB. Han är CVA-are sedan den 15 juli 1946.

Chaufför Sture Johnsson

är bördig från Gammelkils församling i Östergötlands län. Han har varit anställd vid CVA sedan den 8 sept. 1945. Dessförinnan har han bl. a. tjänstgjort ett år vid CVM, Linköping.

Motormontör Sven Pettersson

har Kumla som födelseort. Ca 8 år var han anställd vid El. AB Skandia i Arboga och därefter arbetade han bl. a. drygt 2 år hos AB Fellingsbro verkstäder innan han började vid CVA i juni 1949.

UHF

60 år

16/8 Eskil Östlund

50 år

29/8 Sven Larsson

24/9 Eric Olsson

4/10 Gösta Pettersson

1. byråingenjör Eskil Östlund

är född i Näsby, Örebro län. Han tog sin ingenjörsexamen vid Tekniska Skolan i Stockholm 1922. Efter olika anställningar bl. a. vid Arboga Mek. Verkstad kom han 1928 i Flygvapnets tjänst. Han tjänstgjorde som chef för ritkontoret vid CVM tills han den 1 maj 1946 flyttade över till UHF som chef för tekniska sektionen. Fr. o. m. den 1 nov. 1953 tjänstgör han såsom chef för förrädssektionen.

Förrädsarbetare Sven Larsson

är bördig från Medåker. Han anställdes vid UHF den 9 juli 1951. Tidigare var han anställd vid Arboga Mek. Verkstad.

1. byråintendent Eric Olsson

är född i Malmö. Efter handelsgymnasieexamen 1934 var han 5 år vid ABA innan han 1939 kom till CVM som föreståndare för upphandlingsavdelningen. Den 1 sept. 1946 flyttade han över till UHF som chef för inköpssektionen.

Avsynare Gösta Pettersson

är född i Kumla, Örebro län. Han var anställd vid Kolsva Jernverk AB under ca 6 år och vid Köpings Mek. Verkstad ett halvt år innan han den 22 mars 1949 anställdes vid UHF.

Vi hälsar välkomna till CVA.

Birgitta Albertsson Biträde	480
Ake Alm Ingenjör	511
Håkan Andersson Ingenjör	480
Lennart Andersson Hjälpmontör	280
Ylva Andersson Biträde	360
Ake Blomqvist Elmekaniker	271
Hans Broberg Ingenjör	511
Karl-Sivert Byström Hjälpmontör	280
Börje Cassel Förrädsarbetare	780
Marianne Collstam Biträde	501
Ake Dandanell Hjälpmontör	278
Bengt Digerfors Hjälpmontör	280
Nils Falck Verkstadsförmän	270
Karl-Gustaf Fasth Ingenjör	360
Rune Flink Ingenjör	274
Bo Frank Drifteningenjör	501
Fredrik Grindberg Bitr ingenjör	611
Anders Gunée Hjälpmontör	272
Hans Gunnarsson Hjälpmontör	272
Eje Gustafsson Hjälpmontör	278
Göran Gustafsson Ingenjör	278
Ingegärd Gustafsson Biträde	620
Ingemar Gustafsson Hjälpmontör	274
Jan Gustafsson Hjälpmontör	272
Margaretha Gustafsson Biträde	780
Göran Hainer Hjälpmontör	272
Christer Hall Hjälpmontör	272
Margaretha Halldén Undersköterska	958
Mary Henriksson Proverska	279
Torbjörn Holmström Förräds- arbetare	761
Roland Icaasson Bitr. ing.	274
Ing-Marie Jansson Biträde	642
Arvid Jauring Ingenjör	511
Hasse Johansson Ingenjör	511
Inge Johansson Hjälpmontör	272
Tage Johansson Förrädsarbetare	765
Karl Josefsson Telemontör	280
Leif Carlsson Hjälpmontör	280
Ulla Carlsson Biträde	611
Göran Lang Ingenjör	511
Karl Larsson Avsynare	491
Lars-Erik Larsson Hjälpmontör	274
Lennart Lewin Hjälpmontör	280
Ingemar Liljeström Ingenjör	274
Ragna Lindberg Biträde	360
Tom Lindberg Hjälpmontör	278
Kjell Lindkvist Hjälpmontör	272
Bernt Lindqvist Tekniker	503
Gay Lindqvist Hjälpmontör	274
Nils-Gunnar Lindqvist Hjälpmontör	272
Gusten Ljuggren Hjälpmontör	279
Christer Magnusson Hjälpmontör	280
Göran Malmsten Ingenjör	274
Ingegerd Merckell Biträde	951
Arne Moberg Ingenjör	503
Karl-Gustaf Norling Hjälpmontör	272
Curt Närbo Hjälpmontör	272
Erik Ohlsson Hjälpmontör	278
Ivar Olsson Telemontör	280
Klas-Une Oskarsson Verkstadsbud	274
Ingvar Ottosson Hjälpmontör	280
Atle Persson Avsynare	543
Stig Persson Bitr ingenjör	511
Ingrid Pettersson Biträde	951
Kerstin Pettersson Biträde	690
Per-Olof Ramberg Biträde	370
Christina Rahmquist Biträde	370

Birger Haglund överlämnar minnesgåvan, Henning Ekström och Gunnar Andersson avvaktar med blommorna.

Erik Rickard Förrädsarbetare	782
Thomas Rossgård Hjälpmontör	279
Jonny Rossheim Telemontör	272
Knut Sahlén Maskinreparatör	810
Gösta Sigge Drifteningenjör	480
Ing-Marie Sivertsson Biträde	370
Anders Skog Ingenjör	616
Karl-Erik Stenström Tekniker	642
Kjell Strömberg Elmontör	271
Gösta Söderquist Hjälpmontör	280
Sture Törnqvist Truckförare	995
Arne Ullberg Ingenjör	616
Esbjörn Vannérus Ingenjör	616
Lars-Gunnar Wikström Ingenjör	279
Jan Vilhelmsson Hjälpmontör	274
Eva Wolger Biträde	951
Lars Åstedt Hjälpmontör	278
Tage Öberg Hjälpmontör	272
Bengt Öst Hjälpmontör	491
Gunder Östman Hjälpmontör	280

—//—

Hjärtligt tack

för all uppvaktning på min 50-årsdag.
Ture Nyrén

Ett hjärtligt tack för all vänlig hägkomst, då vi slutade vår anställning vid CVA.

Barbro och Hans Ax

För gåvor och vänlig hägkomst i samband med att jag slutade min tjänst vid CVA framför jag ett hjärtligt tack.

Karl-Göran Snickars

Ett hjärtligt tack för den vackra avskedsgåvan jag fick emottaga, då jag slutade min tjänst vid CVA den 28 april.

Gun Österberg

Ett varmt tack för uppvaktningen på min 50-årsdag.

Olle Elgeby

Den sista fredagen i april månad blåste det kyliga vårvindar, men på Mässen sprakade en munter brasa och i varma ordalag hyllades en uppskattad arbetskamrat, förrädsarbetare Alvar Karlsson. Han var medelpunkten vid en liten festlighet, som ordnats med anledning av att han gjort sitt sista dagsverke vid CVA efter närmare 15 års tjänst.

Med överingenjör Anders Högfeldt på vänstra sidan och förvaltare Birger Haglund på den högra slog Alvar sig ner vid kaffebordet, lika solig och glad som alltid. Språklådan var snart i full gång och samtalsämnen tröt inte. Haglund var bl. a. frikostig med att dela ut goda råd åt den blivande pensionsnären.

När påtåren väl var avnjuten, tog överingenjör Högfeldt till orda och tackade Alvar Karlsson för väl utförd gärning och gott samarbete under alla åren. Han överräckte blommor och en livstids prenumeration på Bergtrollat. Materielavdelningen överlämnade ett frimärksalbum, presentkort och blommor. Avdelningens tack framfördes av Birger Haglund och förrädsmästare Gunnar Andersson. FCPF:s talan fördes av avsynare Erik Sjöberg, som också överlämnade blommor. Med på festen var även personalchefen Folke Ericsson, förrädsarbetare Henning Ekström och plåtslagare Anders Thureson.

Vederbörligen avvinkad skjutsades så till sist Alvar Karlsson hem i "direktionsvagnen".

GRy

—//—

Hjärtligt tack för all uppvaktning på min 50-årsdag.

Gösta Andersson
(Målar-Gösta)

Hjärtligt tack för den storslagna uppvaktningen på min 60-årsdag.

Harry Sjögren.

Pensionärer

UR-CVA-ARE SLUTAR SIN TJÄNST

— Känner ni er gamla, pojkar, frågade "Blötis" de bäge pensionärerna, som avtackades vid en liten festlighet på Mässen torsdagen den 29 juni.

— Inte alls, tvärtom, svarade förman Harry Sjögren med eftertryck och plåtslagare Helge Gustavsson instämde.

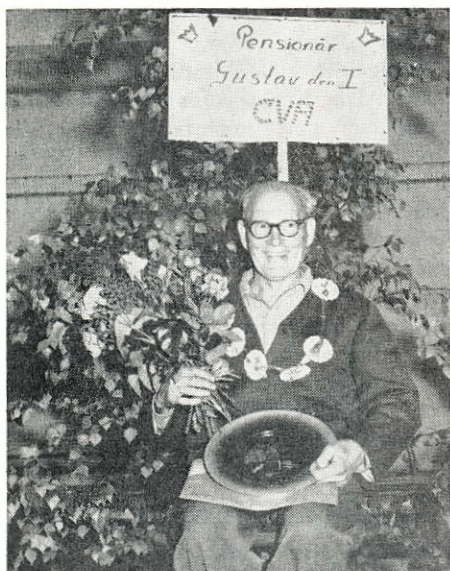
De båda "gossarna" ser sannerligen inte heller ut för att ha nått upp till de 60.

Det var gemytligt kring kaffebordet, där gamla minnen blandades upp med en och annan god historia. Överingenjör Anders Högfeldt frambar företagets tack till pensionärerna för deras utomordentliga arbetsinsatser.

— Trots det vemodiga i att stå vid en skiljeväg är det dock roligt att skiljas från pensionärer, som är starka och friska, när de lämnar sin tjänst, yttrade han bl. a.

Han önskade dem lycka till i fortsättningen och överräckte blommor samt en livstids prenumeration på Bergtrollet.

Båda pensionärerna har även fått mottaga avskedsgåvor från arbetskamraterna på resp. avdelningar. Fredagen den 30 juni var deras sista arbetsdag vid CVA och på traditionellt sätt fick de skjuts hem på företagets bekostnad.

Helge Gustavsson på lövad pensionärstron.

Foto: Rune Norelius.

Harry Sjögren på avd. 780 började i Flygvapnet i mars 1942, då han fick anställning som förrådsarbetare vid FFVS i Ulvsunda. Till CVA kom han den 1 maj 1945.

Helge Gustafsson, avd. 120, har tjänat Flygvapnet under nästan exakt lika lång tid. Han anställdes som svetsare vid CVM, Malmslätt, i april 1942 och kom liksom Sjögren till CVA den 1 maj 1945.

Helge Gustavsson är Plåtverkstadens förste pensionär och blev därför speciellt livligt uppvaktad av sina kamrater. Främre raden fr. v. Ake Pettersson, Allansson, Helge Gustavsson, Wallqvist, Edwardsson, Axelsson. Bakom fr. v. Sven Johansson, Rosenqvist, Hägered, Jönsson, Turesson, Norgren, Öberg, Fritz Andersson, Jens Eriksson och Hallén.

Pigg pensionär jobbar vidare.

Förrådsarbetaren Johan Lindgren, avd. 653, har uppnått 63-årsåldern och skulle normalt ha pensionerats den 30 juni. Men Lindgren, som är en ytterligt pigg sextiotreåring, anser sig inte mogen för pensionärlivet. Han stannar vid CVA, men byter arbetsplats. I fortsättningen kommer han att arbeta som versktadsbud på avd. 270. Lindgren kom till CVA den 1 febr. 1951 och anställdes då som förrådsarbetare på planeringsförrådet. Där har han sedan arbetat kvar under de gångna tio åren.

På fredagseftermiddagen var Johan Lindgren inbjuden till en kopp kaffe med dopp på Mässen. Där fanns bl. a. planeringschef Erik Larsson, Sven Ti-

Pensionärskaffet är gott, tyckte Lindgren.

Foto: Rune Norelius.

born, J. A. Lindgren och naturligtvis Henry Lännbrink. Erik Larsson överlämnade till Lindgren blommor, en oljemålning och en adress med en penningssumma. Larsson tackade Lindgren för hans arbetsinsats på planeringsförrådet och förklarade, att trots att Lindgren inte var någon "riktig" pensionär så hade arbetskamrater och omgivande vänner en önskan att visa sin uppskattning genom en minnesgåva.

Populär UHF:are avskedshyllas

Avsynare Gustaf Nordgren, UHF, avgick med pension den 30/6 1961. Nordgren anställdes vid UHF i oktober 1949. Tidigare har han arbetat vid Arboga Mek. Verkstad som förrådsbiträde i 7 år och inte mindre än 21 år vid Strängnäs Snickerifabrik som maskin- och bänksnickare.

Gustaf Nordgren.

Gustaf Nordgren avtackades i hemmet av tj. f. förrådsdir. E. Östlund och representanter för arbetskamraterna, som samtidigt överlämnade en penninggåva i avskedspresent.

Ewert Skoglund donerar dagbok

Från signaturen "Vox" har Bergtrollat erhållit denna artikel.

I mars skrev Stockholms-Tidningen om vad den kallade "en för svenska företag säregen sak". Det gällde Ewert Skoglund vid CVA. Han har till hembygdsföreningen Arboga Minne överlämnat en dagbok med tillhörande bilagor. Den är speciell i det avseendet, att den utgör anteckningar enbart från CVA och dess relationer åt olika håll. Anteckningarna ha förts dag för dag sedan 1946 och utgör f. n. ett 25-tal exemplar. Då fortsättning följer ända till hans avgång ur tjänsten kommer dagboken att slutgiltigt omfatta ett anseeligt antal, kring 40–50 exemplar beräkningsvis.

Innehållet? Om det är han förtegen. Enligt förordnandet får det inte "bringas till kännedom eller på något sätt utnyttjas" — som det heter — förrän efter hans bortgång. Inträffar den före 1995 får likväl innehållet inte bli känt eller utnyttjat förrän 1.1. 1995. Skulle han då fortfarande leva, framflyttas tidpunkten till efter hans död. I stora drag kan dock avslöjas något om innehållet, då så här:

1. Organisationsfrågor i betydelsen CVA organisation. Berör även relationerna till UHF, FF, flj, KATF, KMF, det nu nedlagda Krigsmaterielverket, Arboga stad m. m.

2. Organisationsfrågor i betydelsen facklig organisation. Härvid kommer FCTF:s område i förgrunden: förhandlingar för grupper och enskilda, rent personliga inslag från de olika parterna med deras argumentering, känslöengagemang och ställningstaganden, ändringar-, status quo, kräftgång och liknande. Men därutöver kommer också FCPF:s fältet in i bilden.

3. Remarkabla händelser.

4. Kuriösa händelser. De senare förekommer — precis som i verkligheten överallt — faktiskt oftare än de förra...

5. Personporträtt. Dessa upptar stort utrymme, då med ris och ros, objektivitet och subjektivitet, sakligt och känslobetingat.

6. Allmänna betraktelser och reflektioner.

7. Ett avsevärt "lägg" urklipp ur tidningar, tidskrifter o. dyl.

Nå — men varför har dagboken på papperet överlämnats till Arboga Minne redan nu? Helt enkelt därför att det en gång inte ska behöva sägas, att den kommit till i "efterskott". När socialdemokraten och friherren Erik Palmstierna för ett tiotal år sedan började ge ut sina dagböcker från 1900-talets första år och framöver, skrev

Österrikare studerar J 29-service

CVA besöktes under en vecka i juni månad av en grupp österrikare. Österrikes flygvapen har inköpt ett antal flygplan J 29 och gruppen var här i studiesyfte. På bilden ser vi den vid ett besök i motorprovbocken för 29:ans motor. CVA-ciceronen under besöket, Fred Lindh, är skynd i bakgrunden. Fr. v. Werner Brence, Franz Nigl, Anton Harold, Walter E. Brosch, Karl Kamper, Henry Jersby, Rudolf Neuhold, Erich Baumgartner, Fred Lindh, Hans Hoffelner. CVA-foto Rune Larsson.

hans motståndare Zäta Höglund: "Nu är det bäst vi aktar oss för nu har Palmstierna börjat föra dagbok". Bakåt och i efterskott — så menade Zäta med sin insinuation. Nu menar Skoglund att undvika det eftermälet, dagboksanteckningar skall föras den dag de avser annars gör de inte skäl för namnet.

Men varför just Arboga Minne? En del har känt till dagboken och "varit ute" efter den både i länet och i Stockholm. Men innehållet belyser i "sidled" en betydelsefull epok i Arboga utveckling och personer och händelser kring den, menar donatorn, och därför bör den stanna i Arboga hos nämnda förening.

Och till sist — hur dagboksiden uppstod? Att skriva dagbok är en ärftlig belastning, påstår Skoglund. Hans mor gjorde det långa tider under sitt liv, då även under sina USA-år. Själv har han fört dagbok ända sedan 1919, sitt femtonde år, regelbundet och gör det än. Alla exemplaren hundratals! — är i behåll. Även dessa "jagas" nu från olika håll men är inget bestämt vem de ska överlämnas till. Det kan tänkas att Arbetarrörelsens arkiv i Stockholm får dem. Men som sagt, inget avgjort. Nåväl, ur den synpunkten var det bara en utbyggnad av ett gammalt skrivande när han 1946 började föra speciell dagbok vid sidan om den allmänna.

Och nu? Har vi att invänta 1995. I varje fall de som då lever.

Vox

Geografi

Pojken kom hem med sitt terminsbetyg. Fadern grymtade högljutt över alla underbetyg.

— Och här har du fått C i geografi, sa han.

— Ja, det var bara för att jag inte kom ihåg var Anderna låg.

— Återigen ditt vanliga slarv, sade fadern. Nästa gång är du så god och kommer ihåg var du lägger dina saker!

—//—

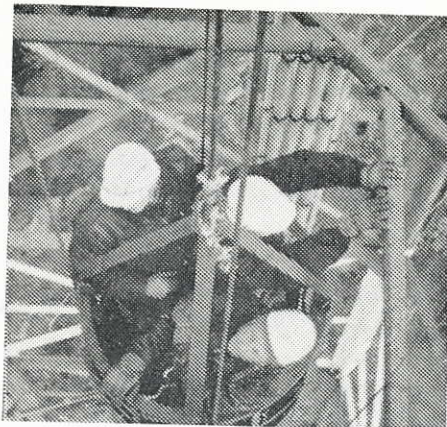
Ur Kommuntjänstemannen

Å HÄR INNE FÖRVARAR VI SJÄLVA
HALEN TILL HALKORTEN...

Jobb på hög nivå

Ute i de svenska bygderna träffade vi på Allan Karlsson, Lars-Erik Sjökvist och Ingvar Lindkvist, vilka ingår i verkmästare Sven Edwardssons arbetslag. De höll på med byggnation av en balkong i en mast på 125 m höjd över marken. Sedan skulle de montera antenner och kablar. Här existerade inga bekymmer för frisk luft på arbetsplatsen, men de tyckte att den friska luften hade väl bråttom ibland. Nere på

Hisskorgen på väg upp med ett arbetslag.

Höjdrädsla existerar inte i det här gänget. Men problem finns det.

marken såg Allan Karlsson till att de fick upp allt vad de behövde och inte minst välkommen upp var hissen, när den innehöll några termosflaskor med varmt kaffe.

I närheten av masten var Evert Persson sysselsatt med ett kabeldike och i en närliggande byggnad pysslade förman Per Liljekvist och Lars-Ivar Andersson med montering av radiolänkutrustningar.

Nbg

Civilt företag levererar varor med flygplan

Det händer då och då, att militärt flyg avlämnar och hämtar materiel vid CVA. Unikt är det dock hittills, att civila företag kommer i eget flyg med leveranser. Det skedde härförleden, när firma Oltronix levererade tongeneratorer

luftledes. Besöket var märkligt även ur en annan synvinkel. Vid spakarna satt företagets chef, civ.ing. Carl Olsson, och han flög det flygplan, varmed han företog den omtalade atlantflygningen.

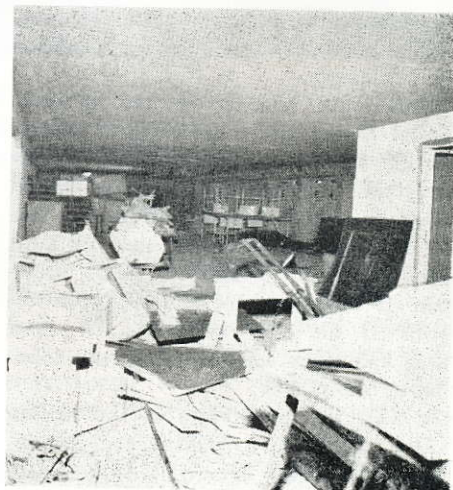

"Atlant-Olsson" hann knappast landa förrän Roland Raystål, avd. 502, pep iväg med lasten.

Ombyggnaden av tunnel VI

Bergtrollet har följt ombyggnaden av tunnel VI i nr 3/1960 och 1/1961. Den nya övervåningen stod klar i god tid för att ta emot datamaskinen 7070. En bild med dataanläggningen installerad i den nya övervåningens maskinhall ser vi på sidan 19 i detta nr.

Arbetet i bottenvåningen fortskrider enligt uppgjorda planer.

Bottenvåningen är alltså ett virrvarr av bräder, plåtar och annat byggnadsmaterial.

Omläggningen på HC har fört med sig en hel del arbeten också i de gamla lokalerna. Här letar Marianne Lindberg expeditionens tillhörigheter.

Semester

Ordet är — Semester! Vid det här laget har väl de flesta "spikat" programmet och kanske t. o. m. packat kappsäckarna för att inte missa en enda dyrbar minut, när frihetens timma slår. Så fort vårsolen lockat fram de första sipporna i backarna och naturen vaknar upp ur vinterdvalan kommer även semesterfunderingarna in i bilden — om inte förr. Vardagen må vara aldrig så trivsam; det magiska ordet semester har ändå en underbar förmåga att sätta fantasin i rörelse. Tyvärr blir kanske inte verkligheten lika bra som drömmen — en semester kan ju som bekant nästan regna bort — men man kan ju alltid hoppas.

Vi ger ett litet smakprov på vad CVA-flickorna har i kikaren för de kommande friveckorna.

Ingrid Svensson tänker ha en "lat" vecka på Västkusten med bad och sol hela dagarna. Falkenberg är hennes favorittillhåll och här kommer hon väl att dra på sig den första "svedan" av solbad innan hon med fästman och eventuella släktingar i bilen fortsätter kustvägen ner mot Skåne och sedan så småningom hamnar hemma hos föräldrarna i Skövde.

Siv Söderberg och hennes fästman hade först funderingar på att fotvandra i fjällen, men har nu i stället gått in för bilsemester. De kommer att åka utefter Ostkusten och sedan följa Indalsälven upp mot Östersund. Ingen hetsjakt ska det bli. De tänker ta god tid på sig och ibland stanna flera dagar på samma ställe för att hinna lära känna bygderna de åker igenom så ordentligt som möjligt. Full campingutrustning ska de givetvis ha med sig och nu är det bara att hoppas att det inte regnar "småspik", när Siv ska demonstrera sin matlagningskonst på gasolköket.

Britt Larsson åker till Tyskland och Danmark. Om det skulle bli två eller fyra i bilen var inte fullt klart, när det här "semestersnacket" hölls i slutet av maj. I övrigt var dock alla riktlinjer utstakade med hjälp av en resebyrå. På nervägen ska man ge sig tid till att beundra Vätterns skönhet och utsikten från Omberg men sedan blir det rak kurs på Trelleborg, där färjan väntar för fortsatt färd ut mot kontinenten. I den tyska badorten Travemünde är det ordnat med helpension för tio dygn och där kommer Britt att njuta av Öster-

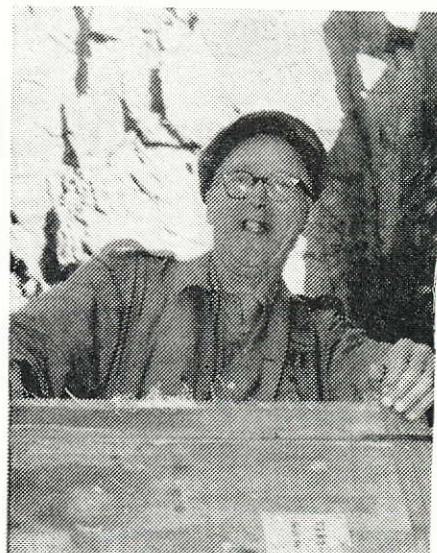
sjöns svalkande böljor och lapa sol på den vidsträckta badstranden. Hemresan går via Danmark med besök bl. a. i Köpenhamn.

Ann-Britt Alvarsson ska ut och leva vildmarksliv. Tillsammans med make och några goda vänner drar hon iväg upp mot skogarna i norr för att ägna första semesterveckan åt fiske i härjedalska och jämtländska vatten. Laxöringar och eventuella rödingar däruppe torde alltså ta sig i akt! Däremot kan knotten börja "licka sig om munnen" och bereda sig på ett rejält mellansvenskt skrovsmål i hopp om att myggoljan glöms kvar hemma i Arboga. Efter denna vecka, när man glömt bort allt vad stress och jäkt heter, packar Ann-Britt och Sölve ihop sina pinaller och ger sig ut på nya äventyr. De åker in i Gudbrandsdalen och upp i den norska fjällvärlden. Måhända blir det även ett besök i Bergen, om inte längtan till svenska västkusten tar överhand.

Till sist en manlig röst

Chaufför *Gustav Ringström* har en vecka av semestern ordentligt utstakad.

— En vecka, berättar Ringström, tänker jag ta familjen med på "Troll-

Gustav Ringström i lastartagen.

hätteturen". Jag har sett så mycket vackert i dessa trakter, där jag kör tur bilen åtminstone en gång i månaden. Nu tycker jag att också min familj bör få tillfälle att fara runt i dessa tjugiga nejder omkring Trollhättan — Vänersborg — Göteborg.

Resten av semestern blir väl ingen semester i vanlig bemärkelse utan kommer nog mera att göra skäl för benämningen omväxling i arbetet.

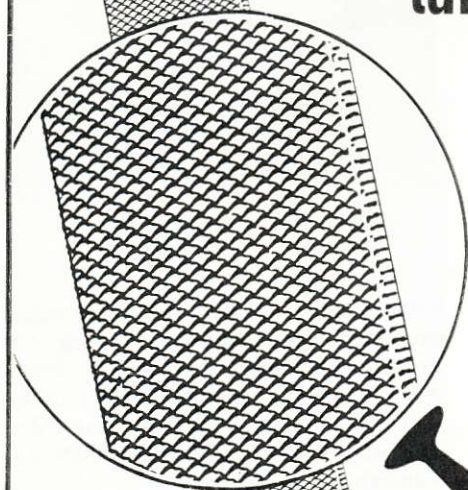
Nu så här i "elfte timman" återstår endast att önska allesammans en riktigt trevlig semester. Lycka till!

GRy

Det ska bli härligt med semester, säger Siv Söderberg, Ingrid Svensson, Britt Larsson och Ann-Britt Alvarsson. Foto: Rune Norelius.

**Kvalitet
i varje
tand**

**Det är
vår garanti
för varje fil.**

**Därför litar man
på Öbergs filar.**

539

C. O. ÖBERG & Co:s AB ESKILSTUNA

Vad är ARK?

Som väl de flesta Bergtrollsläsare vet finns vid CVA flera olika avd. som arbetar mer eller mindre inom elektronikens område, följden härav blir att många har en hobby, som gränssar till detta gebit.

De mest aktiva är väl de, som avlagt prov för sändaramatörlicens och då troligtvis har en hel radiostation hemma i vardagsrummet (anm.: ev. protester från fruar eller andra i lägenheten regerande personer lyssnar aldrig en inbiten radioamatör till). Sedan finns det ju många, vilka bygger egna hi-fi-förstärkare, UKV-tillsatser, reseradio m. m., men man behöver inte ens vara så "teknisk" för att ha radio som hobby. Det finns de s. k. lyssnaramatörerna och de nöjer sig med en vanlig radiomottagare, på vilken de försöker avlyssna och identifiera avlägsna kortvågsstationer (DX-ing).

Dessa olika intresseriktningar har ju gjort att man man och man emellan utbytt erfarenheter beträffande sina speciella problem. För att komma i kontakt med flera och därmed vidga intresset bildades 1947 Arboga Radioklubb (ARK). Klubbens livslåga har både flammats stort och pyrt sakta, bl. a. låg arbetet nere de sista åren av femtitalet.

Klubben försöker att tillmötesgå de flesta riktningar av radiointresse. För att få avkoppling från det mestadels stillasittande radiopyslet anordnas s. k. rävjakter, det kan populärt beskrivas som orientering, där förutom de vanliga hjälpmedlen karta och kompass, även användes en specialkonstruerad radiomottagare. Denna form av sport gör, att den "elektronförgiftade" amatören kommer ut i naturen, men har samtidigt kontakten kvar med sin hobby.

Till sist ber ARK få ta tillfället i akt att hälsa alla radiointresserade välkomna till föreningen. Möte hålles regelbundet (andra onsdagen i varje månad) i övrigt står styrelsemedlemmarna till tjänst med vidare upplysningar. Styrelse för innevarande år: Bernt Ericsson, avd. 278, Ove Öhrn, avd. 274, Hans Englund, avd. 623, Bo Pettersson, avd. 278. Bo P.

Det hände sig...

Det hände sig uppe på redaktionen att en av journalisterna hade fått ihop alldeles för lite stoff till sin sida. Värmeböljan stod på sig och med anledning av denna ville varken politiker eller dynamitarder göra något värt att skriva om. Goda råd var dyra och för den skull begav sig herr redaktören ut på stan. Utanför pensionärshemmet satt två gamla män i stilla samtal. Gubbarna såg verkligen gamla ut och vår vän journalisten såg plötsligt för sitt inre öga rubriken, hur man blir gammal.

— Säj, farbror, sa han till en av gubbarna, hur gammal är farbror?

— 104 år

— Det var en respektabel ålder. Hur har farbror kunnat bli så gammal och ändå vara så pigg.

— Jo, de ska jag säja han redaktörn. Skötsam det har jag varit i hela mitt liv. Inga cigarretter för min del, nej aldrig så mycket som ett tjuvbloss. Å spriten sen. Jag har låtit glaset stå, och det är jag glad för. Det ska ja säja'n att fruntimmer de kan man va utan. Nej, inga fruntimmer för min del. All min lediga tid det har gått åt till å sova och vila.

— Å farbror då?

— Ja, se me mej ä de tvärtom. Röka de tycker ja om och det har ja gjort rejält ändå. När ja inte tagit en sup förståss. Det liksom livar upp om en börjar dan me ett par rejäla suppar och sen liksom underhåller hela dan.

Å fruntimmer, redaktörn, de ä min passion här i livet, skulle ja vilja säja.

Han förstår, redaktörn, att det blev dåligt med sömnen på så sätt.

— Det förstår man, men säj, hur gammal är farbror?

— Ja, jag fyller 42 till sommarn.

Om faster eller moster kommer

Intervju: Old Jim. Bild: Rune Norelius

Det hände mig för en tid sedan, att en besökande från FF, som skulle tillbringa kvällen — och även natten — i Arboga, frågade om vi hade någon speciell sevärdhet i Arboga. Tankarna singlade runt några ögonblick och så svarade jag.

— Det finns en djurpark i Eskilstuna.

Just då slog det mig, att det skulle vara intressant att pejla omgivningen angående kunskaperna om Arbogas sevärdheter. Jag tog block och penna i den ena handen och bergtrolls fotografen Rune Norelius i den andra och vandrade runt på UHF, HC och CVA. Jag ställde denna fråga. Vad skulle du visa i Arboga, om din faster eller moster eller någon annan släkting kom på besök? Gunilla Lindström fick i uppdrag att ta hand om en mera preciserad släkting — en manlig kusin.

Trots att svaren blev ganska skiftande kan man skönja ett tydligt intresse för den äldre bebyggelsen och kyrkorna. Den yngre generationens tveksamhet inför problemet får i sitt fåtal knappast tas som bevis för ungdomens ointresse för Arbogas äldre historia. I övrigt får svaren tala för sig själva.

Åke Pennemo, HC

Först skulle jag visa Rådhuset. Kunde jag så komma in och visa arkivet hos borgmästaren, vore det helt säkert en hel del intressant att se där. Enligt vad jag hört är det ett unikt fall, att Arboga fått behålla sina gamla handlingar och böcker. Dylika tas ju annars

om hand av Riksarkivet. Jag skulle göra mina gäster uppmärksamma på Stadskällarens arkitektur och tala om vad som funnits där tidigare. Sveriges första riksdag skulle jag inte nämna något om, ty den lär visst inte ha hållits i Arboga. Vi skulle se de gamla husen vid Ahllofsgatan och titta in på gårdarna till de små, fina idyllerna. Heliga Trefaldighetskyrkan är värd ett besök och det är också S:t Nicolai, men den senare har jag aldrig sett öppen annat än under gudstjänsttid.

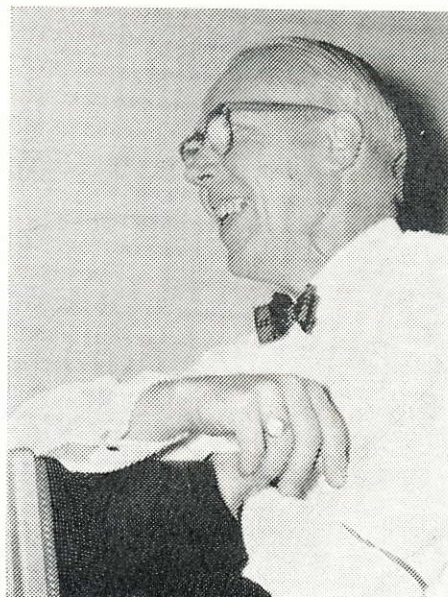
De stora nya bostadslådorna skulle jag inte visa. De är väl omoderna om tjugo år. Är det onsdag skulle jag absolut ta mina vänner med på konserten i Stadsparken, oavsett vem som spelade eller sjöng.

Harry Söderström, avd 371

Det gamla Arboga skulle komma i första hand. Kåkarna som står och lutar vid åkanten är ett pittoreskt inslag i vår stadsbild. Omgivningarna vid Kanalen skulle bli nästa mål. Jag har bott därute, så jag tror jag skulle klara mig bra som ciceron mellan Hjälmare docka och Gravudden. Detta område betraktas som det vackraste i Arbogas omgivningar. Sverkersta, som ett exempel på modern bebyggelse, kan bli ett intressant besöksmål. Ett besök i kyrkorna vet jag av erfarenhet, att det är uppskattat av släktingar.

Som avslutning kunde jag tänka mig en åpromenad i Arboga stad. Tyvärr har inte sta'n så mycket mer att bjuda på.

Carl-Hugo Dahlström, UHF

En allmän orientering om staden vore väl en lämplig inledning. När jag visar någon staden, brukar jag gå ut från torget. Där kan man tala om det gamla rådhuset och hur det förändrat sig. Efter en titt på Stadsgården skulle vi vandra Västerlånggatan fram. Det var Arbogas förnämsta gata på sin tid. Jag brukar gå in på gårdarna och prata med de gamla. Jag skulle berätta om försöken att gräva fram den gamla klostergången från Stadskällaren till Västerlånggatan. Under vandringen skulle vi så småningom komma fram till en mycket välskött kyrkogård, där det finns en oas för den som vill vila under heta sommark dagar. Tullstugan skulle ge impuls till prat om gamla tiders foror och hur de fick passera tullen, när de var på väg in till staden med sina förnödenheter. Vi skulle gå Ahllofsgatan och se på bl. a. Margarinfabrikens boningshus. Vi skulle hitta en gård med en fin portal och en vacker gård. Gamla kyrkan med sitt nedblåsta torn har mycket sevärt. Därifrån är inte steget långt till den moderna bebyggelsen i Vasastaden. I hamnen, som på sin tid var stadens stolthet, finns ännu åtskilligt att beskåda. Vi skulle söka oss mot Storgatan och se Godtemplarlokalen och Leverts hörna. Därefter skulle vi strax vara ute vid Strömsnäs och dess jordbruk. Några steg därifrån ser vi modern bebyggelse på Bergsgränd. Det är denna blandning av gammalt och nytt, som är så typisk för Arboga. Vad har man nu glömt? Stadskyrkan med Engelbrekt och kyrkparken. Dr Bergquists gård. Man måste beundra honom för det sätt varpå han förstått bevara det gamla pietetsfullt. Och mitt emot ett exempel på hur modern industri trivs i gammal miljö. Så naturligtvis Arboga "havsbad" — Villagatsbadet.

Har man tid, så går man till Vinbäcken, där man försöker bevara den gamla värdshuskaraktären.

Berit Nordlund, HC

Först skulle jag visa min nya lägenhet. Så skulle jag ta mina gäster med ut till parkerna vid stationen och Stureparken. Ja, sedan vet jag inte vad det skulle bli. Man har bott här så länge, så man vet inte riktigt vad som är värt att visa. Och vet dom något om Arboga, så är det väl ölet, som dom har hört talas om i så fall.

Men ett besök på Vinbäckens nya, men ändå så gamla restaurangbyggnad skulle nog uppskattas.

Sixten Hjert, UHF

Jag skulle starta med att bevista en gudstjänst i gamla kyrkan. Därefter skulle jag ta med mina gäster på en vandring i staden. Kapellgatan över

bron, Storgatan — titta in i de gamla portarna, vända vid Herrgårdsgatan. Mormor och morfar skulle få se hur fint vi har det med pensionärshem för de gamla. Så skulle vi äta en god lunch på Stadskällaren — vid bordet under klockan — eller också på Vinbäcken om Vår Herre ordnat med väder därför.

Till sist ville jag tala om för mitt sällskap, att det finns mera kultur i denna stad än det finns i New York.

Gunilla Lindström, UHF

Vi skulle inte gå i kyrkan. Om det vore fint väder, skulle vi gå Västerbron upp till Golfbanan vid Törnberget. Vi skulle titta lite i sta'n på de gamla gatorna. Så skulle jag bjuda på lunch på Vinbäcken. Man finge driva runt på "ströget" och strandpromenaden. På kvällen finns inte mycket att göra. Kvällen finge väl fördrivas med att se på TV.

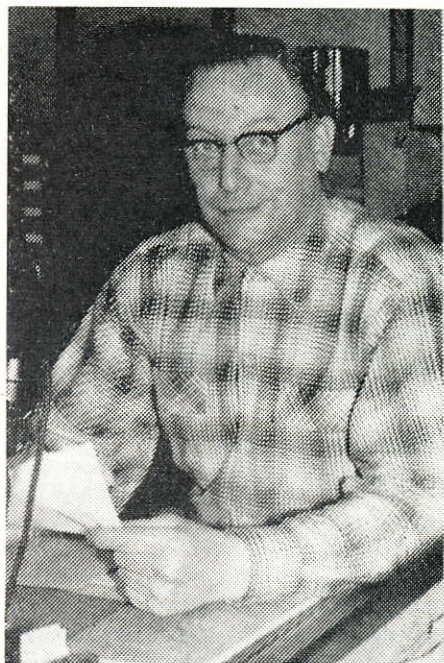
Harry Dahlqvist, UHF

Sommartid tar man naturligtvis med sina vänner till parkerna kring ån. Folkan och dess lokaler vill jag gärna visa och vid Vinbäcken finns det ju en hel del att tala om. Det finns mycket, som är på väg att expandera här i staden, framförallt industrien. Jag skulle försöka ge en bild av hur staden utvecklats från den tid, då jag kom hit. Folkmängden, exempelvis. Det finns en del, som brukar skoja om att den växt åtskilligt sedan jag kom till staden. Vad dom nu kan mena med det. Så är det väl så, att varje stad har sina egenheter, som man inte påminner sig förrän man kommer ut.

Britt-Louise Bird, UHF

Det faller sig nog ganska naturligt att man först visar Engelbrekt och kyrkan vid Torget. Muséet kunde vara intressant att besöka och därpå kunde man ta en tripp upp till Folkets Park och titta på Vinbäcken. Där åt man givetvis lunch och sedan blev det en vandring utmed ån och Storgatan fram till Folkan. Vi skulle titta in på de gamla gårdarna, så fram till Nicolaikyrkan. Därpå vore det dags att vila i Stureparken. Så ville jag visa åtminstone byggnaderna vid UHF. Därifrån skulle vi söka oss ut mot slussarna vid gamla kanalen.

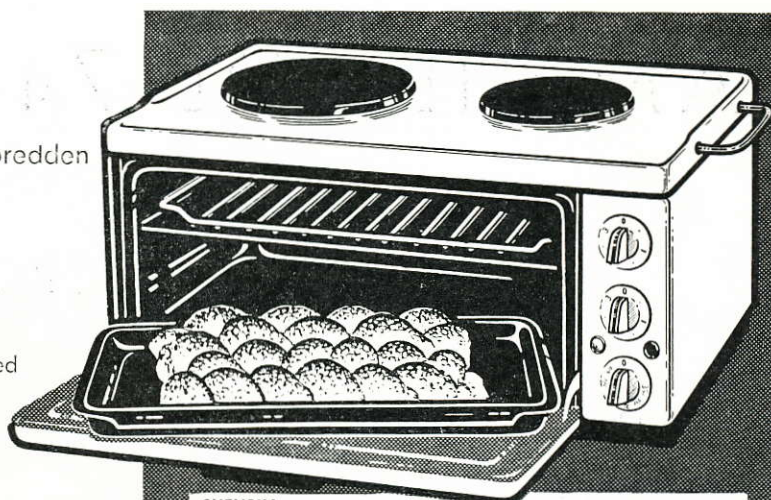
SIEMENS

Spisen med djupet på bredden

Siemens bänkspis

- Tar liten plats
- Ugn och plattor på rätt led
- Termostatreglerad ugn med signallampa för rätt temperatur
- 7-lägesströmställare
- Undersköp kan erhållas
- Idealisk för sommarnöjet, den lilla lägenheten och som komplement till lantköksvedspis
- Sveriges mest sålda bänkspis

HA/61090

SVENSKA
SIEMENS AB
Box 300 32
Stockholm 30
V.g. sänd uppgift
om Siemens
bänkspis

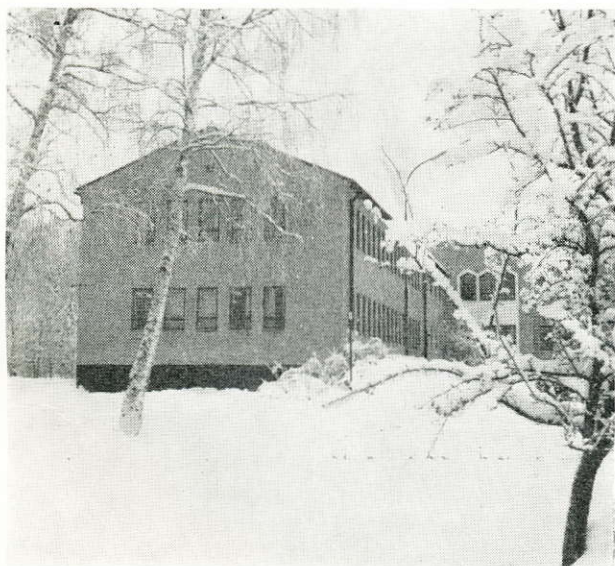
Namn

Adress

Postadress

SIEMENS FÖR ALLT ELEKTRISKT

*Bergtrollets alla läsare önskas
en glad och trevlig semester*

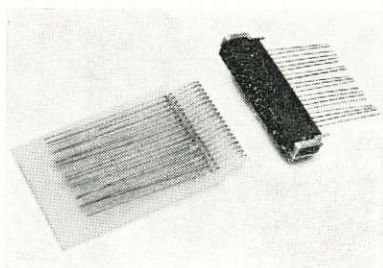

Men om det nu någon gång skulle råka regna en skvätt och blåsa lite kallt, så minns att det finns tider som är bistrare.

Vänligen
Red.

AMPHENOL 74-serien

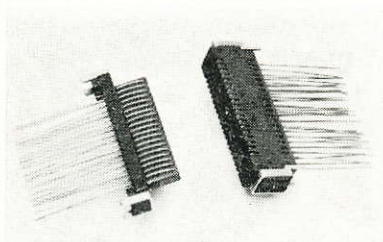
MICRO MIN

74-101

74-102

Amphenol "Micro Min" 74-ser. är de minsta kontakter som finns för mycket kraftigt miniatyriserade konstruktioner. Reduktionen i storlek jämfört med standard miniatyrkontakter är 50 %, viktreduktionen är ännu större, 80 %. Trots "Micro Mins" ringa storlek, längden är endast 33,7 mm, är "Micro Min" i prestanda jämförbar med kontakter av normalstorlek. (Micro Ribbon och Blue Ribbon).

74-103

74-104

"Micro Min" finnes dels med 19 poler, där hankontakten är utformad som en platta för montering av komponenter, dels med 38 poler som rack- och panelkontakt eller för andra ändamål. Båda typerna är försedda med så långa anslutningsändar att extra ledningsdragning i de flesta fall ej behövs. "Micro Mins" kontakter är gjorda av berylliumkoppar vilken är försilvrad samt guldpläterad. Isolationsmassan är i samtliga fall utom ett glasblandad diallyl phthalate (MIL-M-19833) typ GDI30, undantaget är komponentplattan typ 74-101, som är tillverkad av glasblandad harts.

För ytterligare upplysningar om "Micro Min" eller andra Amphenol-kontakter, kontakta

Telefoner
Växel 63 07 90

Firma **John Lagercrantz**

Värtavägen 57
Stockholm No